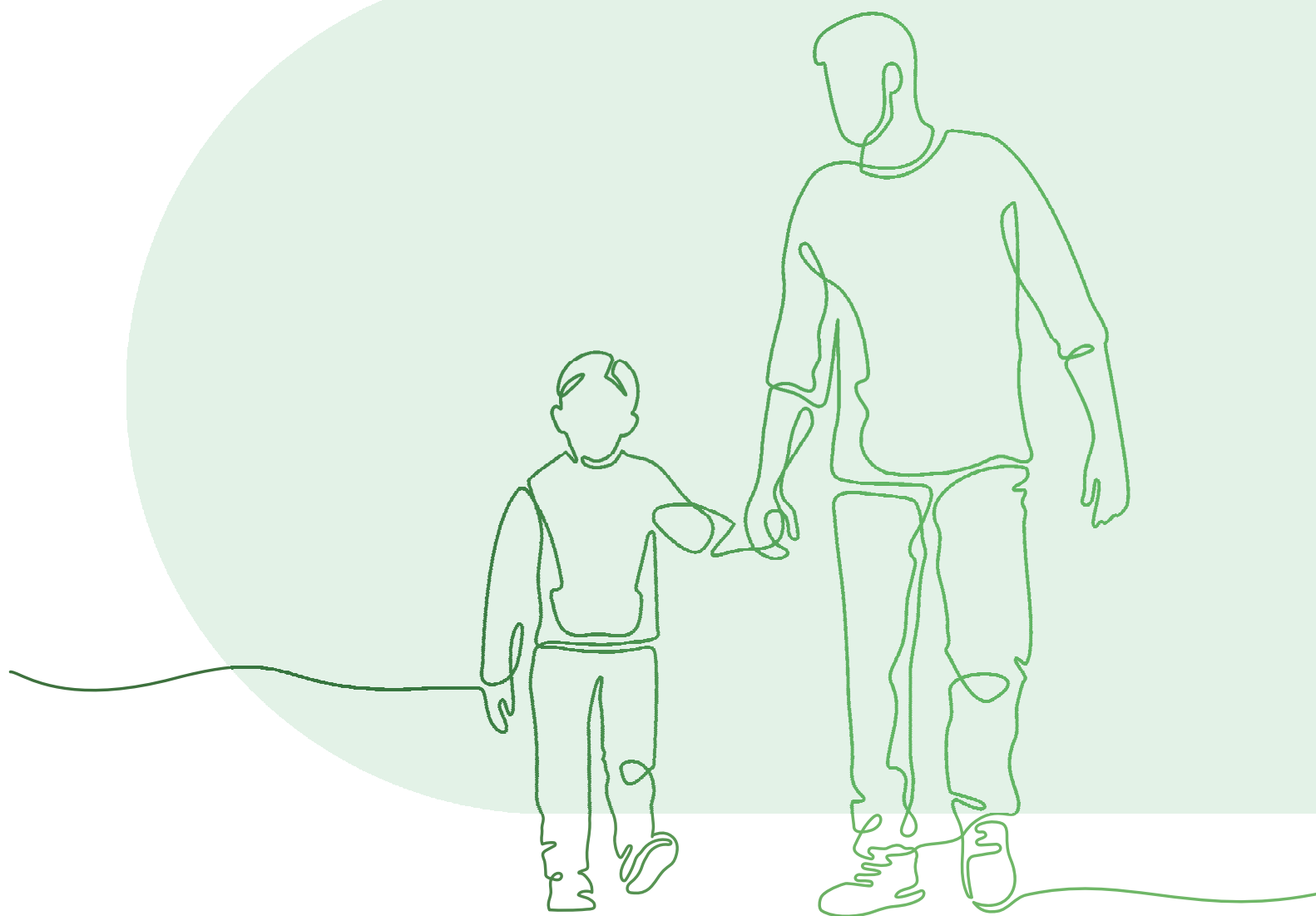

THINK TANK 4 AGE

EDUKACJA DO STAROŚCI - INNOWACJA, KONIECZNOŚĆ CZY FANABERIA?

RAPORT PODSUMOWUJĄCY PRACĘ THINK TANKU 4 AGE W OBSZARE EDUKACJI.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

SPIS TREŚCI:

Wstęp

O think tanku 4 AGE – uzasadnienie potrzeby

Działalność badawcza Fundacji Via Salutis

Najważniejsze pojęcia związane z wiekiem

Charakterystyka sytuacji demograficznej i społecznej

Badanie dotyczące postrzegania wieku i starzejącego się społeczeństwa

Badanie dotyczące postrzegania edukacji do starości

Wnioski i rekomendacje po przeprowadzonych badaniach

Wizerunek wieku w podręcznikach szkolnych

Tematyka wieku w programach kształcenia wybranych uczelni wyższych

Wnioski i rekomendacje Think Tanku 4 AGE w zakresie pracy z uczniem /studentem

Przykłady dobrych praktyk

Notki o autorkach

Załączniki

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

WSTĘP

THINK TANK 4 AGE

Szanowni Państwo,

w imieniu Fundacji Via Salutis mam przyjemność podzielić się z Państwem raportem pt. „Edukacja do starości - innowacja, konieczność czy fanaberia?”.

Starzejące się społeczeństwo to temat, który dotyczy wszystkich pokoleń, to wyzwanie mające wpływ na wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego, to już nie tylko wyzwanie na przyszłość ale priorytet na dziś.

Simone de Beauvoir napisała, że „los starca zależy od kontekstu społecznego” a Leonardo da Vinci, że „Jeśli pojdziesz, że starość ma mądrość za pokarm, pracuj w ten sposób w młodości, by starości twej nie brakło pożywienia”

Postanowiliśmy sprawdzić kontekst społeczny starości oraz przyjrzeć się na ile w obszarze edukacji podejmowane jest to ważne wyzwanie – *edukacja do i o starości*, w celu przygotowania młodego pokolenia do współtworzenia mądrego, zaangażowanego i inkluzyjnego społeczeństwa obywatelskiego, korzystającego z mądrości, doświadczeń i dorobku kulturowego starszych pokoleń, i z empatią, zrozumieniem i szacunkiem podchodzącego do kryzysów i wyzwań starości.

A także w celu przygotowania młodego pokolenia do świadomego zarządzania swoimi zasobami, by móc z nich czerpać w okresie własnej starości, bo przecież nikt z nas nie umie być starym, ale ważne żeby umieć się dobrze zestarzeć, jak mawiała nasza mentorka ŚP. Krystyna Lasek.

Przeprowadziliśmy badania dot. postrzegania wieku i procesu starzenia się oraz edukacji do starości zarówno wśród nauczycieli jak i uczniów szkół ponadpodstawowych i zebraliśmy je w raport.

Zbiegło się to z zapowiedzią Ministerstwa Edukacji o zamiarze wprowadzenia do szkół przedmiotu, który będzie poruszał tematykę edukacji do starości, a także z zapowiedziami Ministra ds. Polityki Senioralnej o potrzebie dialogu międzypokoleniowego.

Często temat starości przypisywany jest tylko środowiskom senioralnym i sprowadzany do edukacji i aktywizacji osób starszych.

A przecież wiemy, że „los starca zależy od kontekstu społecznego” a więc od przekonań i poglądów osób młodych na temat starości, a te można kształtować poprzez proces edukacji (zarówno formalnej jak i nie- i pozaformalnej) oraz proces doświadczenia.

Często brakuje bowiem wiedzy na temat procesu starzenia się i wyzwań starości, a te przecież dotyczą nas wszystkich bez wyjątku. Edukacja zwiększa szansę na refleksję, na zrozumienie, akceptację i świadomie podejmowane działania. Wydawać się może, że to element powszechnej wiedzy wśród większości społeczeństwa. Niestety, podczas codziennej pracy zespołu Fundacji Via Salutis spotykamy się z problemem niewystarczającej świadomości w tym obszarze.

Podjęliśmy więc decyzję o przeprowadzeniu badania świadomości, ale także i potrzeb oraz oczekiwań zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli, by je poznać oraz, by w kolejnych krokach działalności Think Tanku 4 AGE zaproponować rozwiązania, które wyjdą im na przeciw.

Dziękujemy wszystkim zaangażowanym nauczycielom i uczniom, a szczególne podziękowania kieruję do zespołu badawczego i eksperckiego Fundacji Via Salutis dr Joanny Wawrzyniak, Agnieszki Buśk i Alicji Przepiórskiej Ułaszewskiej za zaangażowanie w prace nad raportem oraz przeprowadzenie badań.

Życzę Państwu przyjemnej lektury

Paweł Ułaszewski
Prezes Fundacji Via Salutis

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

○ THINK TANKU 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Think tank (z ang. dosłownie „zbiornik myśli”), niezależny komitet doradczy, z założenia o charakterze organizacji non profit, zajmujący się badaniami i analizami dotyczącymi spraw publicznych.

Do celów działalności think tanków należą zazwyczaj badania i poszukiwanie sposobów rozwiązania problemów badawczych, konsulting oraz udział w debacie publicznej.

Mówiąc o think tanku myślimy o organizacjach eksperckich, zajmujących się orędownictwem na rzecz wybranej ideologii lub sprawy.

Pomysłodawcą think tanku 4 AGE jest Fundacja Via Salutis, która skupia się na tematyce starzejącego się społeczeństwa. Zagadnienia "starości" i "zdrowego starzenia się" oraz "edukacji gerontologicznej" w aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej są tematami przyszłości a nawet teraźniejszości. Fundacja Via Salutis postawiła sobie za cel realizację projektów uwrażliwiających na temat starości i wychodzące naprzeciw potrzebom związanym ze starzejącym się społeczeństwem.

4 Age to think tank zajmujący się WIEKIEM i STAROŚCIĄ interdyscyplinarnie i holistycznie.

Badamy w nim na ile w obszarach:

- edukacji
- pomocy społecznej
- rynku pracy i biznesu
- usług

WIEK i STAROŚĆ są determinantą programów rozwoju.

Uzasadnienie potrzeby realizacji think tanku 4 Age

Starzejące się społeczeństwo to wyzwanie w obszarze edukacji na każdym poziomie, usług, zdrowia, rynku pracy i biznesu. To także wyzwanie w zakresie polityki społecznej, przygotowywania kadr oraz uświadamiania społecznego. Główny ciężar tych rozważań skupia się dotychczas na postawach seniorów, możliwościach rozwoju, adaptacji i asymilacji osób starszych do schyłkowego okresu życia a powinien dotyczyć całego społeczeństwa.

Proces starzenia się dotyka każdego z nas, lecz niewielu z nas jest na niego przygotowanym.

Działaniami think tanku 4 AGE chcemy odpowiedzieć na potrzeby, wynikające ze starzejącego się społeczeństwa i zmian zachodzących w świecie, nie tylko je nazywając, ale dając na nie konkretną propozycję.

Jakie to konteksty?

Przygotowanie do starości

Znaczna część społeczeństwa nie jest przygotowana do starości. Psychologowie podają, że wielu boi się tego, co przyniesie starość, a ci, którzy już jej doświadczyli nie radzą sobie ze słabnącą z wiekiem motywacją, koncentracją i osłabieniem pamięci. Brak poczucia bezpieczeństwa i stres narastają w czasie emerytury, która charakteryzuje się obniżeniem zakresu kontaktów społecznych i energii życiowej, statusu społecznego i materialnego. Przygotowanie do starości obejmuje świadome zarządzanie sobą z wiekiem i w wieku, w sytuacji doświadczanych zmian, strat i kryzysów. Uczy zrozumienia, zaakceptowania zmian i wypracowania nowej strategii działania. Pozwala też przyjrzeć się zarówno grupie osób dorosłych w wieku senioralnym, doświadczającej marginalizacji społecznej, dyskryminacji, która często sama ulega lękom przed starością. Pomaga zrozumieć potrzeby wynikające ze względu na kryzysy wieku senioralnego (syndrom pustego gniazda, utrata zdrowia, śmierć najbliższej osoby, samotność, przemoc psychiczna i ekonomiczna). Pozwala przyjrzeć się skutkom tzw. kultu młodości, który potęguję lęk przed starością i niechęć wobec niej. Przygotowanie do starości już od okresu wczesnej młodości uczy szacunku do siebie, dbania o zdrowie (na poziomie fizycznym i psychicznym), szacunku do drugiego człowieka, dbania o relacje, uczy elastyczności (tzw. rezyliencji), doceniania i korzystania z własnych zasobów w obszarze aktywności zawodowej i społecznej, wreszcie porusza tematy egzystencjalne przyczyniając do zrozumienia i zaakceptowania tego, co nieuchronne, przemijania.

Edukacja do starości

Zdaniem gerontologów do starości trzeba się przygotować i zaadaptować. Ten proces zaczyna się już w wieku szkolnym. Jest nabywaniem wiedzy, umiejętności, kompetencji, nawyków, doświadczeń, które wspomagają rozwój człowieka w jego późniejszych etapach rozwojowych. O prawidłowej adaptacji świadczą m.in. zaangażowanie społeczne, otwartość, aktywność, szczerowość w kontaktach z innymi, przyjazny stosunek do ludzi, zadowolenie z życia, szacunek do samego siebie, poczucie bezpieczeństwa. Edukacja do starości według badaczy powinna trwać od najmłodszych lat,

THINK TANK 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

gdyż wypracowany w młodości styl życia ma swoje konsekwencje w przyszłości w postaci dobrej lub złej adaptacji do zmian. Niektórych problemów w starości można uniknąć poprzez odpowiednie przygotowanie się do niej, między innymi do łatwości w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych, umiejętności aktywizowania intelektualnego oraz korzystania z różnego rodzaju form oświaty dla seniorów. W szkołach rzadko przeznaczają się czas na tematy związane ze starością, w programie szkolnym brak działań poświęconych na edukację do starości, nauczycieli nie przygotowuje się do merytorycznego prowadzenia zajęć empatyzujących w tym zakresie. Edukacja do starości w szkołach traktowana jest często jako epizodyczne spotkanie seniora z uczniem. Ważne jest, aby nauczycieli nie obciążać ale wesprzeć i zaciekawić tym tematem, wyposażyć w narzędzia i scenariusze

zajęć oraz przygotować do prowadzenia edukacji do/o starości. Dziś nie ma narzędzi i materiałów do pracy z tą tematyką w szkole.

Uczenie się starości, czyli edukacja gerontologiczna, jest udziałem wszystkich pokoleń.

Wyróżniamy cztery zakresy edukacji gerontologicznej:

- edukacja o starości
- edukacja do starości
- edukacja dla starości
- edukacja w i przez starość.

Spółeczny kontekst WIEKU

Simone de Beauvoir napisała, że „los starca zależy od kontekstu społecznego”. To sposób myślenia o osobach starszych i starości, podzielane społeczne przekonania znajdują wyraz w stereotypach na temat osób starszych, które ostatecznie mogą i, niestety, prowadzą do dyskryminacji (we wszystkich obszarach życia) tej grupy. Sposób myślenia o seniorach ma kluczowe znaczenie dla jakości podejmowanych inicjatyw, jak i codziennych relacji z osobami w jesieni życia. W strategii „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030” wskazano, że „Odpowiednie i skuteczne działania prosenioralne powinny skupiać się w pierwszej kolejności na przeciwdziałaniu dyskryminacji osób starszych na płaszczyźnie społecznej”.

Rynek pracy

Ekspertki zwracają uwagę, że w związku z deficytem na rynku pracy, aktywizacja osób powyżej 50 r. ż. jest koniecznością. Wzrasta liczba emerytów, którzy chcą zostać lub powrócić do aktywności zawodowej. Szanse emerytów na rynku pracy będą rosły ale ich liczba też. Ważne jest zachęcanie osób powyżej 60 roku życia do utrzymywania aktywności zawodowej a jednocześnie edukowanie pracodawców w jaki sposób, uwzględniając zmiany wynikające z procesu starzenia się, stworzyć im dogodne warunki do pełnego uczestniczenia w życiu firmy. Podając za profesorem P. Błędowskim, „Seniorzy to osoby o znacznym kapitale ludzkim (wiedza i doświadczenie) i społecznym (sieć więzi społecznych), na zmarnotrawienie których nie może sobie pozwolić nawet najbogatsze społeczeństwo”. Potrzeba więc programów zachęcających seniorów do korzystania ze swojego potencjału na rynku pracy. Lokalni pracodawcy często są w konieczności zbudowania zespołów międzypokoleniowych lecz borykają się z różnicami związanym z postawami, potrzebami, oczekiwaniami i sposobem komunikacji pomiędzy pracownikami reprezentującymi różne generacje. Uwydatnia się też potrzeba opracowania i przeprowadzenia dla firm zatrudniających osoby starsze, modelowego programu prowadzenia programów mentoringowych, a także wsparcie pracodawców w tym jak budować wizerunek firmy realizującej społeczną odpowiedzialność biznesu w oparciu o WIEK.

Rynek usług

Dokumenty poświęcone polityce senioralnej wskazują, że jej głównym celem jest wspieranie rozwoju efektywnych rozwiązań dostosowanych do potrzeb i oczekiwań osób starszych ale już sugerowane kierunki interwencji w ogromnej mierze powiązane są z sektorem usług opiekuńczych.

Wachlarz ten jest zdecydowanie bardziej rozbudowany i dotyczy wielu aspektów życia (obsługi, usług budowlanych/meblowych, komunikacyjnych, turystycznych, kulturalnych, edukacyjnych, cyfrowych, zdrowotnych i innych). Seniorzy jako grupa niejednorodna, łącząca co najmniej dwa pokolenia: 60+ oraz 80+ mają różne potrzeby, oczekiwania i możliwości korzystania z usług.

W badaniach konsumenckich wskazuje się, że liczy się nie tyle wiek metrykalny (mierzony liczbą przeżytych lat) ile tzw. wiek odczuwany, tzw. kognitywny. Niesie to ze sobą wyzwania względem producentów przewyższania stereotypowego postrzegania „srebrnego” klienta, niezależnie od wieku, ale przez pryzmat dążenia do zabezpieczenia potrzeb, nie tylko podstawowych, ale też wyższego rzędu.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZA FUNDACJI VIA SALUTIS

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Działalność analityczno-badawcza Think Tanku 4 AGE wynika z potrzeby potraktowania pojęcia WIEKU jako ważnej determinanty w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, edukacji opartej na świadomym i empatycznym planowaniu, biznesu społecznie odpowiedzialnego i polityk publicznych uwzględniających czynnik demograficzny jako źródło rozwoju a nie kryzysu.

Jest ona niezbędnym początkiem do formułowania propozycji konkretnych rozwiązań, koncepcji, programów.

Badaniem potrzeb środowisk senioralnych zajmujemy się przy okazji pisania koncepcji każdego projektu. Przeprowadzane badania i analizy, dają rzeczywisty wgląd w sytuację. Analizujemy zarówno dane zastane, literaturę, raporty i opracowania jak i przeprowadzamy diagnozę, badania własne, analizy na podstawie ankiet, badań ex ante i ex post czy też rozmów ewaluacyjnych. Przeprowadzamy także badania focusowe podczas projektów pilotażowych.

Każdy projekt poprzedzony jest dogłębną analizą, po to, by był on rzeczywistą odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby środowisk, czy to osób dorosłych w wieku senioralnym czy też kadry z nimi pracującej.

W roku 2019 r. i 2020 r. dokonaliśmy analizy rynku edukacji gerontologicznej, z której wynikało, że mimo, że tematyka senioralna cieszy się coraz większym zainteresowaniem, dostrzegamy jednak lukę w obszarze kreowania innowacyjnych, dostosowanych potrzeb osób starszych, metod aktywizacyjnych i edukacyjnych oraz podręczników/poradników zawierających metody, narzędzia pracy z seniorami, brakuje wyspecjalizowanych kadr i liderów środowisk senioralnych, zwłaszcza w małych miejscowościach, którzy mogliby prowadzić działania aktywizacyjne.

Wnioski z przeprowadzonych badań posłużyły nam do opracowania metody DraBiNa – drama, biografia, narracja – innowacyjna metoda aktywizacji osób starszych, która bazując na potencjale biograficznym, doświadczeniach edukacyjnych i zawodowych seniorów pozwala kształtować postawy aktywności i zaangażowania społecznego, umożliwiając kreowanie liderów społeczności lokalnych, sprzyjające partycypacji społecznej; a także do opracowania autorskiego programu szkolenia dla edukatorów senioralnych i stworzenia sieci instytucjonalnej na rzecz edukacji psychogerontologicznej.

Diagnoza potrzeb środowiska edukatorów i seniorów, którą przeprowadziliśmy w latach 2021 i 2022 po okresie pandemii, w czasie zagrożenia pokoju w Europie, agresji Rosji na Ukrainę, wskazała na duży problem seniorów związany z brakiem motywacji do aktywności społecznej oraz narastającym poczuciem braku bezpieczeństwa emocjonalnego wywołanym permanentnym stanem niepewności.

Badanie pokazało, że wielu seniorów żyje z poczuciem braku bezpieczeństwa, lęku i niepewności jutra a sami edukatorzy wskazali na potrzebę pracy z ich środowiskiem, wyposażenia ich w narzędzia i przygotowanie ich do pracy w obliczu nowych wyzwań w pracy z kryzysami wieku senioralnego wywołanymi i umacnianymi przez kryzysy społeczne, gospodarcze i polityczne, których doświadczają seniorzy.

Wnioski te przenieśliśmy na koncepcję projektu wzMOCnieni - innowacyjny program osiągania dobrostanu w wieku senioralnym, który opracowaliśmy w roku 2022.

Jesteśmy baczny obserwatores życia społecznego.

Zauważamy potrzeby zaopiekowania tematu STAROŚCI i STARZENIA SIĘ w obszarze edukacji, integracji międzypokoleniowej, sferze usług opiekuńczych i na rynku pracy.

Rok 2024 i badanie obecności wieku w EDUKACJI

W roku 2024 otrzymaliśmy wsparcie naszej działalności badawczej w postaci grantu z Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, dzięki czemu możemy nie tylko badać i analizować, ale także prezentować wnioski z przeprowadzanych badań i docierać do środowisk odpowiedzialnych za kształtowanie polityki senioralnej z rekomendacjami i propozycjami rozwiązań.

Edukacja do i o starości to dla nas ważny temat i cel na najbliższe lata.

Ministerstwo Edukacji Narodowej zapowiadało wprowadzenie edukacji do starości a jego treści planowało przekazywać w przedmiotach edukacja obywatelska i edukacja zdrowotna. Jest to odpowiedź na proces starzejącego się społeczeństwa i konieczność kształcenia i wychowywania kolejnych pokoleń z myślą o godnym, aktywnym i pełnym uczestnictwie w życiu społecznym w każdym etapie życia.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Podjęliśmy się dokonania pogłębionej refleksji nad rolą edukacji (formalnej/nieformalnej/pozaformalnej) w kontekście starzejącego się społeczeństwa oraz wyzwań, jakie niesie ze sobą zmieniająca się demografia.

Przeprowadziliśmy badania opinii na temat wieku i starzejącego się społeczeństwa, a uczniów i nauczycieli zapytaliśmy o potrzeby i oczekiwania w przededniu wprowadzenia do szkół edukacji zdrowotnej oraz obywatelskiej, w której ma zawierać się edukacja do starości.

Równocześnie opracowujemy program warsztatów i materiały wspierające kadrę pedagogiczną we wprowadzaniu treści edukacji do starości w cyklu kształcenia ponadpodstawowego.

Opracowaliśmy i wdrożyliśmy także program edukacyjny w zakresie edukacji gerontologicznej skierowany do osób dorosłych w ramach oferty Uniwersytetu Ludowego, który jest odpowiedzią na potrzeby edukacji całościowej i obranie kursu na edukację do i o starości a także przez i w starości.

THINK TANK 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

NAJWAŻNIEJSZE POJĘCIA ZWIĄZANE Z WIEKIEM

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Starość

Starość to ostatni etap życia, będący wynikiem naturalnego procesu starzenia się organizmu. Charakteryzuje się zmianami biologicznymi (spadek wydolności fizycznej), psychicznymi (np. zmniejszenie zdolności adaptacyjnych, zmiany w sferze emocjonalnej) oraz społecznymi (np. zmniejszenie aktywności zawodowej i społecznej). W ujęciu kulturowym i społecznym starość może być rozumiana różnorodnie, w zależności od postrzegania jej w danej kulturze czy systemie wartości. Wyróżnia się różne fazy starości, takie jak „trzeci wiek” (tzw. „młodzi starzy” 60-75 lat), kojarzony z aktywnością i niezależnością, oraz „czwarty wiek” (powyżej 80 lat), częściej związany z zależnością od innych i potrzebą opieki. Starość jest również czasem refleksji nad życiem, poszukiwania sensu oraz bilansowania osiągnięć i strat. Współczesne podejście podkreśla potencjał seniorów jako zasób społeczny i kulturowy.

THINK TANK 4 AGE

Wiek senioralny

Wiek senioralny odnosi się do okresu życia człowieka, który zazwyczaj rozpoczyna się w momencie przejścia na emeryturę lub w wieku około 60–65 lat, zgodnie z międzynarodowymi standardami Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Okres ten cechuje się specyficznymi potrzebami zdrowotnymi, społecznymi i psychologicznymi, ale również potencjałem wynikającym z doświadczenia i mądrości życiowej.

Stereotyp starości

Stereotyp starości to uproszczony, schematyczny i często negatywny sposób postrzegania osób starszych, który jest głęboko zakorzeniony w kulturze i społeczeństwie. Wynika z ogólnych przekonań i uprzedzeń, które przypisują wszystkim osobom w starszym wieku cechy takie jak niezaradność, konserwatyzm, chorobliwość czy brak zdolności do nauki i adaptacji. Stereotypy te pomijają różnorodność w tej grupie wiekowej oraz indywidualne różnice wynikające z doświadczeń życiowych, stanu zdrowia czy osobowości. Mogą prowadzić do uprzedzeń, a także ograniczać możliwości aktywności zawodowej, społecznej czy edukacyjnej seniorów, utrudniając ich pełnoprawne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Dyskryminacja ze względu na wiek (ageizm)

Ageizm to zjawisko polegające na różnicowaniu, wykluczaniu lub ograniczaniu praw, możliwości i dostępu do zasobów osób na podstawie ich wieku. Zjawisko to najczęściej dotyczy osób starszych, ale może odnosić się do każdej grupy wiekowej. Dyskryminacja ta może przybierać różne formy, takie jak odmowa zatrudnienia, pomijanie w procesach decyzyjnych, negatywne oceny kompetencji czy izolacja społeczna. Wynika z przekonania, że osoby starsze są mniej wydajne, mniej innowacyjne lub mniej wartościowe w kontekście społecznym i zawodowym. Ageizm ma również swoje odbicie w języku, politykach społecznych i medialnych wizerunkach starości.

Ageizm, jako synonim dyskryminacji ze względu na wiek, odnosi się do praktyk i postaw opartych na uprzedzeniach wobec ludzi w określonym wieku, najczęściej osób starszych. Obejmuje stereotypy, uprzedzenia i działania dyskryminujące, które mogą prowadzić do wykluczenia, marginalizacji lub negatywnego traktowania osób w podeszłym wieku. Ageizm może przybierać formy instytucjonalne (np. polityki wykluczające seniorów), indywidualne (np. brak szacunku) oraz kulturowe (np. promowanie kultu młodości). Jest to zjawisko globalne, które negatywnie wpływa na dobrostan osób starszych.

Marginalizacja

Marginalizacja to proces, w wyniku którego osoby starsze są stopniowo wykluczane z aktywnego udziału w życiu społecznym i zawodowym. Polega na odsuwaniu ich na peryferie życia społecznego poprzez ograniczanie ich wpływu i roli w różnych sferach życia, takich jak praca, kultura czy polityka. Marginalizacja może być wynikiem stereotypów i uprzedzeń, które obniżają postrzeganą wartość seniorów. Proces ten prowadzi często do zmniejszenia ich poczucia własnej wartości, izolacji oraz utraty możliwości wnoszenia wkładu w rozwój społeczny.

Wykluczenie osób starszych

Wykluczenie osób starszych to sytuacja, w której seniorzy tracą dostęp do kluczowych dóbr, usług, informacji czy możliwości uczestnictwa w życiu społecznym. Może dotyczyć wielu obszarów, takich jak ekonomia (np. brak dostępu do wystarczających środków utrzymania), technologia (np. wykluczenie cyfrowe), kultura (ograniczenie możliwości uczestniczenia w wydarzeniach) czy zdrowie (utrudniony dostęp do usług medycznych). Wykluczenie to często wiąże się z brakiem wsparcia systemowego i społecznego, co prowadzi do izolacji oraz pogorszenia jakości życia seniorów.

Gerontofobia

Gerontofobia to zjawisko charakteryzujące się strachem, niechęcią lub uprzedzeniami wobec starości i osób starszych. Może wynikać z negatywnych skojarzeń z procesem starzenia się, takich jak choroby, osłabienie czy śmierć.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Gerontofobia często przejawia się w postawach unikania kontaktów z seniorami, wyrażaniu pogardy lub deprecjonowaniu ich wartości w społeczeństwie. Może prowadzić do izolacji osób starszych i wzmacniać ich poczucie nieprzynależności (wykluczenia) oraz samotności.

Prosta zastępowalność pokoleń

Prosta zastępowalność pokoleń - wartość współczynnika dzietności zawierająca się między 2,10 a 2,15 pozwalającą na zastąpienie pokolenia rodziców przez pokolenie dzieci. Jest to stan pożądany z punktu widzenia społeczeństwa, decyduje bowiem o jego istnieniu i rozwoju.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Od początku lat 60-tych XX wieku, czyli od opublikowania analizy badań demograficznych Edwarda Rosseta wiemy, że Europa jest najstarszym demograficznie kontynentem i proces ten będzie się stale pogłębiał (Proces starzenia się ludności. Edward Rosset, rok wydania: 1959). Od co najmniej jednego pokolenia mamy problem z **prostą zastępowalnością pokoleń** ze względu na niż demograficzny, co wpływa ujemnie także na saldo napływu na rynek pracy. Powszechnie przyjmuje się, że wartość współczynnika dzietności zawierająca się między 2,10 a 2,15 wskazuje na prostą zastępowalność pokoleń. Oznacza to, że pokolenie rodziców jest zastępowane przez pokolenie dzieci. Zestawienie krajów z najgorszą sytuacją demograficzną otwiera Polska ze wskaźnikiem zastępowalności pokoleń na poziomie 1,11. Druga w Kolejności jest Hiszpania (1,12), a trzecie - Włochy (1,13).

(Według danych GUS w pierwszych trzech kwartałach 2024 r. urodziło się w Polsce 192 tys. dzieci, czyli o ok. 18 tys. mniej niż w tym samym okresie 2023 roku.) Odnotowano po raz kolejny ujemny przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ogółem), który wyniósł ok. 111 tys. (wobec ok. minus 91 tys. w okresie styczeń - wrzesień 2023 roku). GUS szacuje, że przeciętnie na każde 10 tys. ludności ubyło 39 osób (wobec 32 osób rok wcześniej).

Klasyfikacja wieku

W kontekście starzenia demograficznego stosuje się różne klasyfikacje wieku, które pomagają lepiej zrozumieć potrzeby osób starszych. Najczęściej przyjęty podział obejmuje:

- **Wczesną starość (60–74 lata)** – okres aktywności i adaptacji do nowych ról społecznych.
- **Średnią starość (75–84 lata)** – czas zwiększonego zapotrzebowania na wsparcie zdrowotne i społeczne.
- **Późną starość (85 lat i więcej)** – etap często związany z ograniczeniami funkcjonalnymi i koniecznością opieki długoterminowej.

Proces starzenia się wywiera szeroki wpływ na społeczeństwo, prowadząc do takich zjawisk, jak:

- **Zwiększone zapotrzebowanie na usługi opieki zdrowotnej i socjalnej**, w tym geriatrię, opiekę długoterminową, specjalistyczne usługi medyczne i pielęgnacyjne kierowane do najstarszych obywateli.
- **Zmiany w strukturze rodzinnej**, wynikające z wydłużenia życia i wzrostu liczby osób w wieku zaawansowanym, a także obciążenie młodszych pokoleń opieką nad starszymi członkami rodzin przy jednoczesnej opiece nad małoletnimi i niepełnosprawnymi/niesamodzielnymi członkami.
- **Marginalizacja seniorów**, wynikająca z kultu młodości oraz stereotypowego postrzegania starości jako okresu chorób i bezczynności, co prowadzić może do wykluczenia społecznego.
- **Rozwój polityki senioralnej i programów aktywizacyjnych**, mających na celu poprawę jakości życia osób starszych, np. poprzez aktywność społeczną i zawodową.

W społeczeństwach rozwiniętych, takich jak kraje Unii Europejskiej, odsetek osób starszych (65 lat i więcej) wynosi ponad 20%, a prognozy wskazują na dalszy wzrost tej liczby przy jednoczesnym (dalszym) wydłużaniu się przeciętnej długości trwania życia. Te dane podkreślają konieczność rozwijania programów edukacyjnych, które przygotowują specjalistów zdolnych do pracy z osobami starszymi oraz tworzenia polityk wspierających aktywne starzenie się. **Tematyka wieku i starzenia się powinna być integralną częścią programów kształcenia na różnych poziomach, aby sprostać wyzwaniom starzejących się społeczeństw.**

Starzenie się populacji jest jednym z najbardziej znaczących procesów demograficznych w społeczeństwach rozwiniętych. Zjawisko to ma wpływ na wszystkie aspekty życia społecznego, gospodarczego i kulturowego, co czyni tematykę wieku senioralnego kluczową w planowaniu polityki publicznej, edukacji i opieki społecznej.

Kwestią bardzo istotną, wśród ekonomicznych i społecznych dymensji starzenia się ludności, jest zagadnienie **solidarności pokoleń**, którą trudno jest utrzymać ze względu na dysproporcje pokoleniowe w społeczeństwie - spada bowiem wolumen pokolenia aktywnego zawodowo (20-64 lata), a rośnie pokolenia emerytów (liczba ludności powyżej 60 roku życia wyniosła 24%, w tym 58% to kobiety; GUS:2023).

Piotr Szukalski (2010; 2012) wyróżnia trzy perspektywy definiowania solidarności pokoleniowej:

- w naukach o rodzinie – solidarność pokoleń dotyczy w szczególności analizy spójności emocjonalnej, kontaktów, odległości geograficznej, nawyków wspierania, zobowiązań wewnątrzrodzinnych oraz umiejętności i chęci porozumienia się;
- w ujęciu ekonomicznym – solidarność pokoleń odnosi się do dystrybucji środków publicznych między osoby młode i stare, równego zabezpieczenia praw emerytalnych przyszłych świadczeniobiorców i obecnych emerytów oraz uzyskiwania od kolejnych generacji ekwiwalentnych wkładów do wspólnego funduszu;

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

- w polityce społecznej, która polega głównie na polityce wobec starości i osób starszych, uwzględniania przy tym przemian potencjału opiekuńczego rodziny oraz tworzenia i wdrażania zbiorów działań (planów, programów i strategii) na rzecz utrzymania pokojowych relacji międzypokoleniowych.

Ostatnia ze wskazanych perspektyw zdaje się być kluczowa dla naszych rozważań, gdyż podkreśla nierówności wynikające ze wspomnianej dysproporcji pokoleń. Zakłada się, że obserwowane zmiany demograficzne doprowadzą do wzrostu skali wielopokoleniowości i wymuszą zapotrzebowanie na współpracę pokoleń.

Nierówności i ujemne saldo na rynku pracy, zwłaszcza deficyty wśród starszych kobiet, wynikają najczęściej z pełnienia funkcji opiekuńczych w rodzinie, ze stereotypów o niskiej produktywności, a te z kolei z wcześniejszymi emeryturami, które dezaktywują zawodowo kobiety po pięćdziesiątym roku życia (współczynnik aktywności zawodowej mężczyzn w wieku 55-64 lata wynosi 71,7 proc., zaś kobiet w wieku 55-59 lat - 73,5 proc. i jest znacznie wyższy niż dekadę temu, ale wciąż poniżej średniej unijnej). Zjawisko to wywiera głęboki wpływ na struktury społeczne, ekonomiczne i kulturowe, a także wymaga odpowiednich reakcji ze strony polityki społecznej i systemów edukacyjnych. Zrozumienie wieku senioralnego oraz związanych z nim zjawisk społecznych jest istotne dla efektywnego zarządzania tym wyzwaniem. Wśród metod pracy/działań sprzyjających budowie oraz rozwojowi solidarności pokoleń, edukację do i w starości uznaje się za bardzo istotną.

Źródła i bibliografia

- Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ) (2020). *World Population Ageing Report*.
- Eurostat (2023). *Ageing Europe: Looking at the Lives of Older People*.
- Główny Urząd Statystyczny (GUS) (2022). *Prognozy demograficzne dla Polski na lata 2022–2050*.
- OECD (2023). *Society at a Glance: Ageing Population Overview*.
- Polska w Liczbach GUS 2024, na:
https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/14/17/1/polska_w_liczbach_2024_pl_pi.pdf
- Osoby powyżej 50. roku życia na rynku pracy w 2021, GUS, 2023.
- Szukalski Piotr (2010), *Solidarność pokoleń. Dylematy relacji międzypokoleniowych*. Wyd. Biblioteka, Łódź.
- Szukalski Piotr, Szukalski P., (2012), *Czym jest solidarność międzypokoleniowa?* [w:] D. Kałuża, P. Szukalski (red.), *Jakość życia seniorów w XXI wieku z perspektywy polityki społecznej*, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź, s. 74-91.
- Szarota Z., (2015), *Uczenie się starości*, w *Edukacja Dorosłych* nr 1, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne s. 23-35

THINK TANK 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

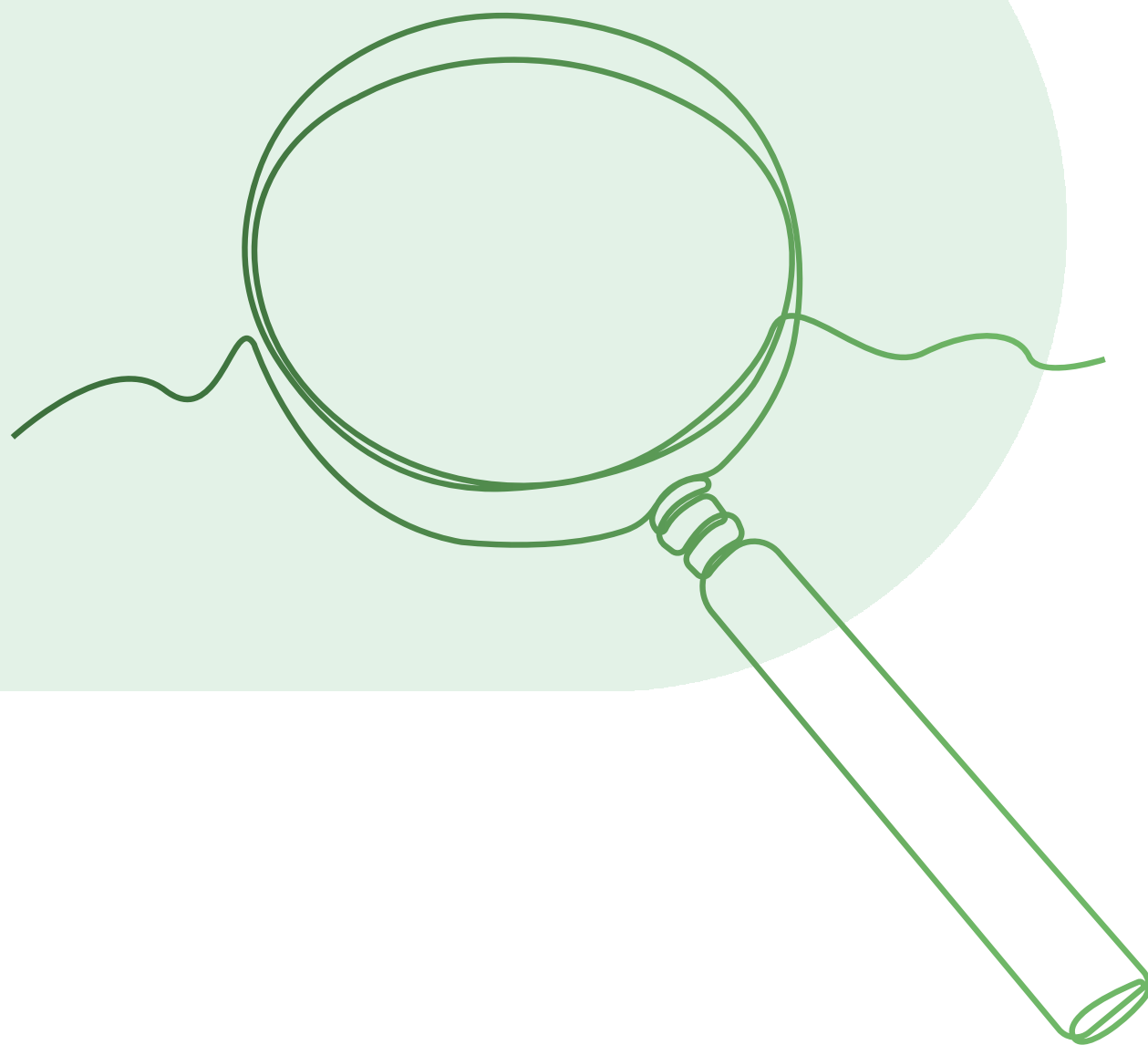

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

BADANIA DOTYCZĄCE POSTRZEGANIA WIEKU I STARZEJĄCEGO SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

METODOLOGIA:

CEL BADANIA: sprawdzenie w jaki sposób postrzegany jest wiek oraz zagadnienie starzejącego się społeczeństwa przez osoby zatrudnione w systemie edukacji.

PRÓBA N = 86.

Osoby pełnoletnie w wieku 18 +, związane z sektorem edukacji.

CZAS REALIZACJI: czerwiec-wrzesień 2024 r.,

TECHNIKA BADAWCZA CAWI (computer assisted web interview)

THINK TANK 4 AGE

Badanie opinii dot. wieku i starzejącego się społeczeństwa

Dziękujemy za gotowość do wypełnienia niniejszej ankiety. Realizujemy ją w ramach badań i analiz dot. starzejącego się społeczeństwa w projekcie "4 AGE", dofinansowanego ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach **Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO Priorytet 4**. Realizatorem projektu jest Fundacja Via Salutis z siedzibą w Wałbrzychu.

Prosimy o odpowiedzi zgodne z własnymi przekonaniem i stanem wiedzy. Ankieta nie wymaga podawania danych osobowych ani identyfikacyjnych.

* Wskazuje wymagane pytanie

1. Osoba starsza / senioralna (wg mnie) jest w wieku: *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

40+

50+

60+

70+

80+

2. Co według Ciebie charakteryzuje osoby starsze? *

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

3. Czy w Twoim najbliższym otoczeniu (osobistym i zawodowym) są osoby starsze? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

Tak

Nie

4. Jeżeli tak, to kto to jest? (Można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

osoby z rodziny

osoby z sąsiedztwa

osoby z pracy

Inne: _____

5. Czy według Ciebie jesteśmy w Polsce przygotowani na starzejące się społeczeństwo? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

Tak

Nie

Nie wiem

6. Uzasadnij swoją powyższą odpowiedź

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

7. Czy w Twoim środowisku pracy - w odniesieniu do pracowników - są realizowane działania / rozwiązania w zakresie potrzeb związanych z wiekiem?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- Tak
- Nie
- Nie wiem

8. Jeśli tak, to jakie?

9. Czy w Twoim środowisku pracy - w odniesieniu do świadczonych usług - są realizowane działania / rozwiązania w zakresie edukacji do starości?

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- Tak
- Nie
- Nie wiem

10. Jeśli tak, to jakie?

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

11. Metryczka - Twój wiek (wybierz przedział) *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- 18-25
- 26-35
- 36-49
- 50-59
- 60-70
- 70+

12. Metryczka - Twoje miejsce pracy / praktyk zawodowych *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- Przedszkole
- Szkoła podstawowa
- Szkoła ponadpodstawowa - liceum
- Szkoła ponadpodstawowa - technikum
- Szkoła ponadpodstawowa - branżowa
- Inne

13. Metryczka - lokalizacja Twojego miejsca pracy *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- wieś
- małe miasto (gminne)
- miasto powiatowe
- miasto wojewódzkie

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

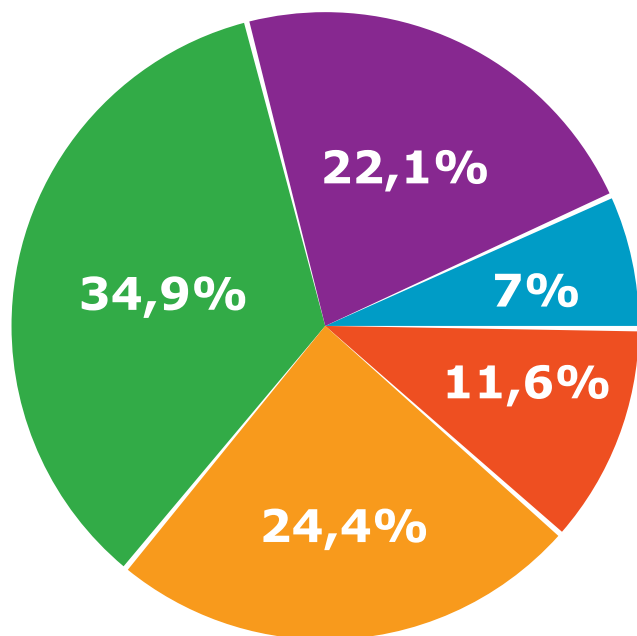

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Kwestionariusz wypełniło 86 osób w wieku 18+. Rozkład przedziałów wiekowych respondentów i respondentek wygląda następująco:

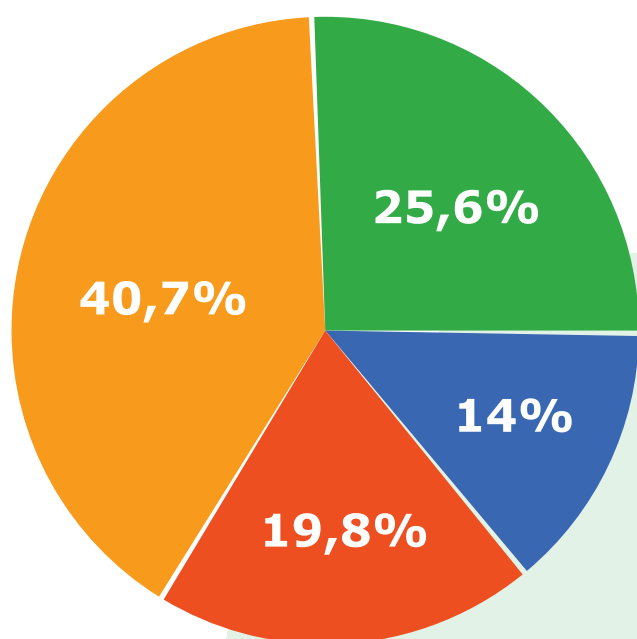

THINK TANK 4 AGE

- 18-25
- 26-35
- 36-49
- 50-59
- 60-70
- 70+

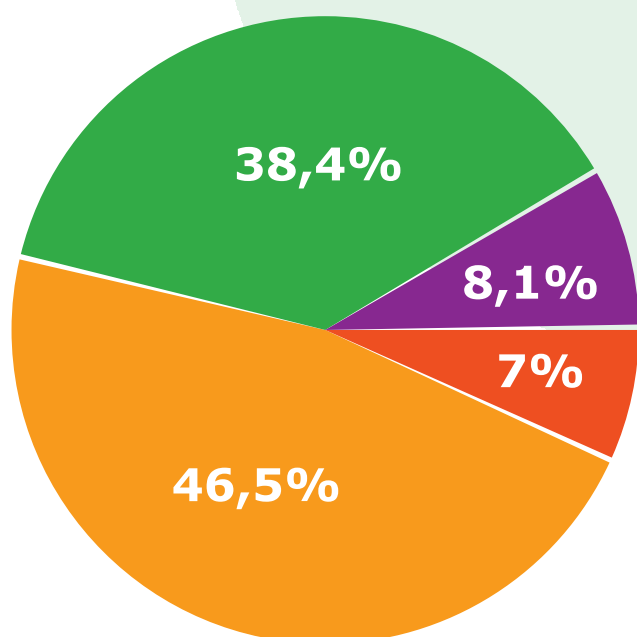
Osoby wypełniające kwestionariusz reprezentowały miejscowości zamieszkania o różnej wielkości:

- wieś
- małe miasto (gminne)
- miasto powiatowe
- miasto wojewódzkie

Według mnie osoba starsza / senioralna jest w wieku...

Pierwszym zadaniem pytaniem w kwestionariuszu, było to o postrzeganie wieku starości, tj. w jakim wieku wg badanych jest osoba starsza. Patrzyliśmy też na ewentualną korelację postrzegania starzenia się względem swojego wieku. Oto wyniki:

- 50+
- 60+
- 70+
- 80+

Odpowiedź "50+" wskazały wyłącznie osoby z przedziału wiekowego 50-59 lat.

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

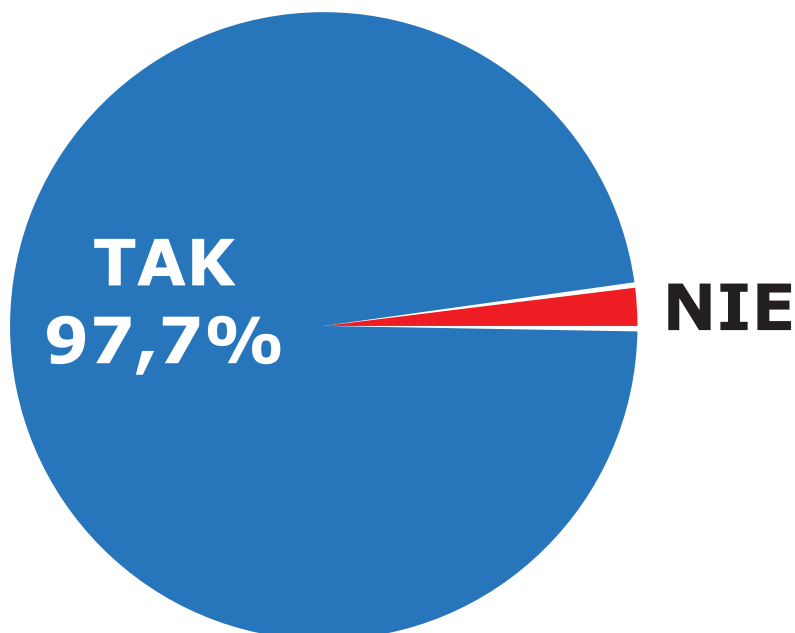

THINK TANK 4 AGE

Czy w Twoim najbliższym otoczeniu (osobistym i zawodowym) są osoby starsze?

Zakładając, że mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem - chcieliśmy również potwierdzić (lub obalić) to, że praktycznie każdy z nas ma w swoim otoczeniu osoby senioralne.

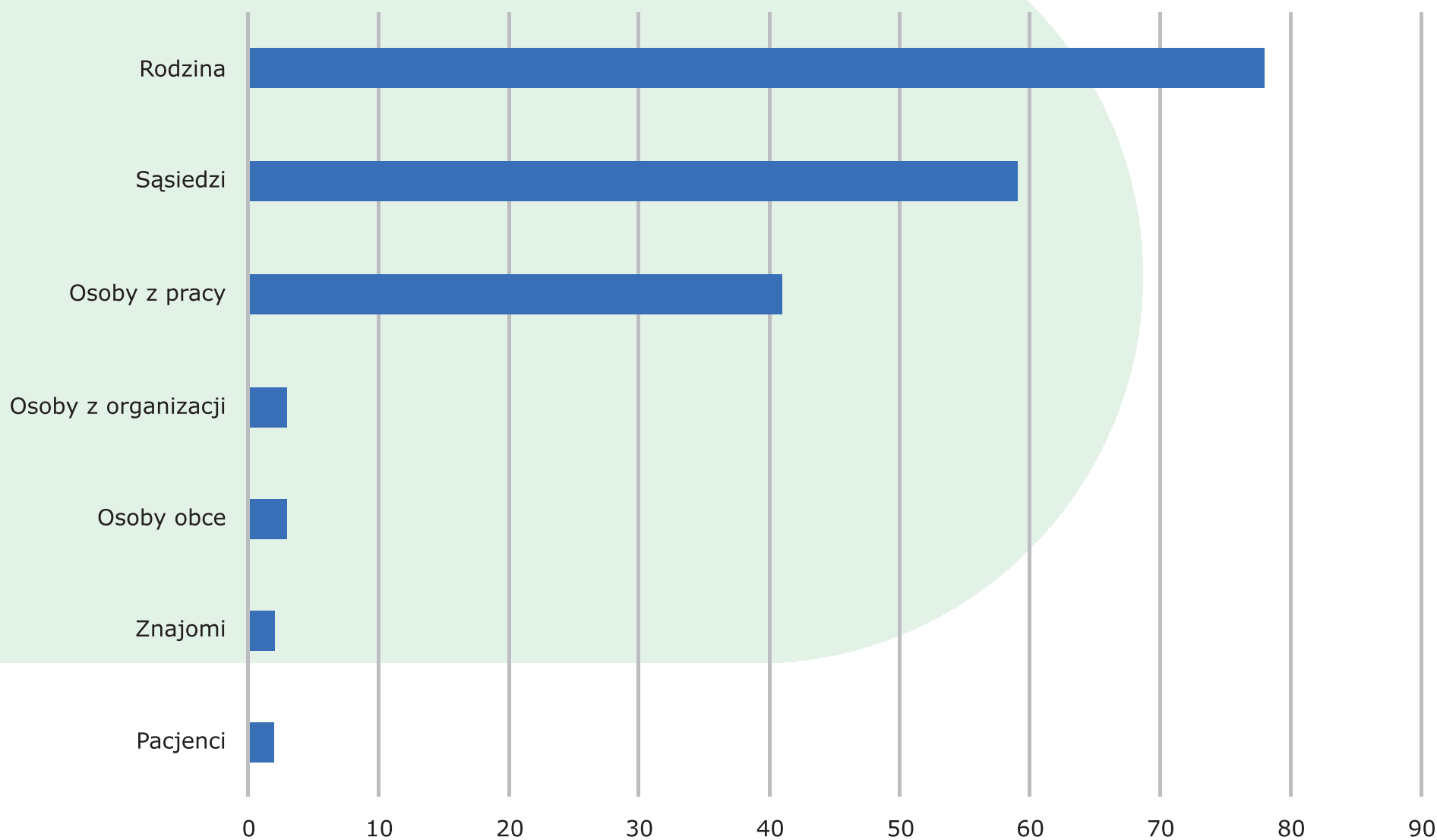

Odpowiedź "NIE", to odpowiedź jednej osoby spośród całej grupy. Osoby z grupy wiekowej 70+.

Kim są osoby starsze w Twoim najbliższym otoczeniu?

Byliśmy również ciekawe kim są osoby starsze dla respondentów i respondentek. W tym pytaniu można było udzielić wielu odpowiedzi i/lub dodać własną.

Osoby starsze w moim otoczeniu, to:

Osoby starsze w moim otoczeniu, to:

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Co według Ciebie charakteryzuje osoby starsze?

Aby zobaczyć jak postrzegana jest ta grupa wiekowa i społeczna wśród osób bezpośrednio lub pośrednio związanych z edukacją, poprosiliśmy o opisanie co charakteryzuje wg odpowiadających osoby starsze.

Udzielone odpowiedzi zostały następnie przez nas podzielone na cechy o odbiorze:

- raczej negatywnym (tworzącym obraz tej grupy jako słabszej, smutnej, zależnej itp.),
- raczej pozytywnym (tworzącym obraz tej grupy jako sprawczej, samodzielnej)
- neutralnym (odpowiedzi bez wyczuwalnego zabarwienia pozytywnego lub negatywnego).

Podziału na te trzy kategorie dokonaliśmy bazując na zadanym sobie pytaniu - jaki stereotyp o grupie seniorskiej wytworzyłby się, gdyby byli postrzegani wyłącznie przez te cechy?

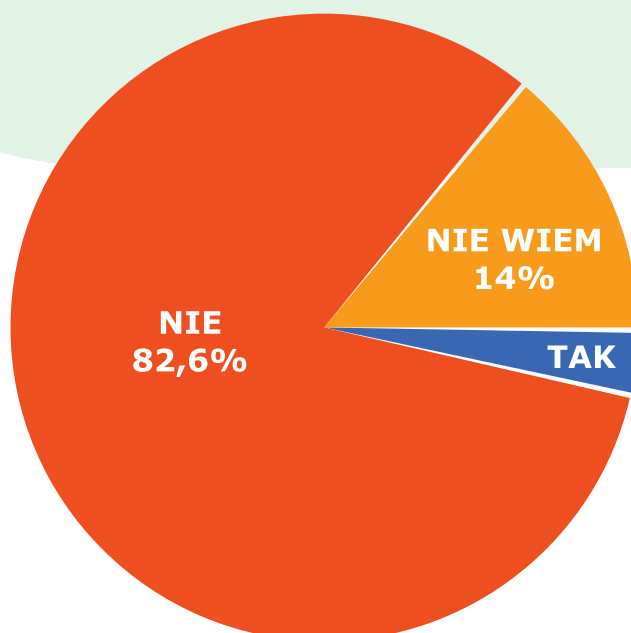
Praktycznie wszystkie osoby odpowiadające podawały cechy raczej w obrębie jednej kategorii. Spośród wszystkich badanych, tylko 3 osoby podały cechy z dwóch lub trzech kategorii (tj. opisały tę grupę raczej jako różnorodną niż jednorodną). Wskazane przez odpowiadających cechy prezentujemy je w tabeli poniżej:

Cechy o zabarwieniu raczej negatywnym	Cechy o zabarwieniu raczej pozytywnym	Cechy neutralne
<ul style="list-style-type: none">• mała aktywność życiowa• słabsze zdrowie / choroby• osłabiony wzrok i słuch• mniejsza sprawność psychofizyczna• spowolnienie• w większości niestety otyłość• złośliwość• roszczeniowość• narzekanie• łatwowierność / nieufność• niska świadomość zagrożeń• samotność• niechęć do zmian• bieda• przywiązanie do przeszłości• brak apetytu• brak energii• słabszy refleks• brak umiejętności posługiwania się komputerem	<ul style="list-style-type: none">• kreatywność• wiedza• empatia• poczucie humoru• dystans do życia• chęć realizacji marzeń i pasji• otwartość• chęć działania• dobra kondycja• swoboda działania• spotkania z przyjaciółmi• duży potencjał• spokój	<ul style="list-style-type: none">• wiek / data urodzenia• wygląd, siwe włosy, zmarszczki• sprawność fizyczna i umysłowa• zachowanie• doświadczenie (życiowe)• uprawnienia emerytalne

Tym, co zwraca naszą uwagę, jest liczebność odpowiedzi o zabarwieniu raczej negatywnym - odnoszących się zarówno do sprawności fizycznej, jak też intelektualno-emocjonalnej.

Czy według Ciebie jesteśmy przygotowani na starzejące się społeczeństwo?

Byliśmy zainteresowane tym, jaka jest opinia badanych na temat przygotowania nas jako polskiego społeczeństwa, do zjawiska starzenia się populacji.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

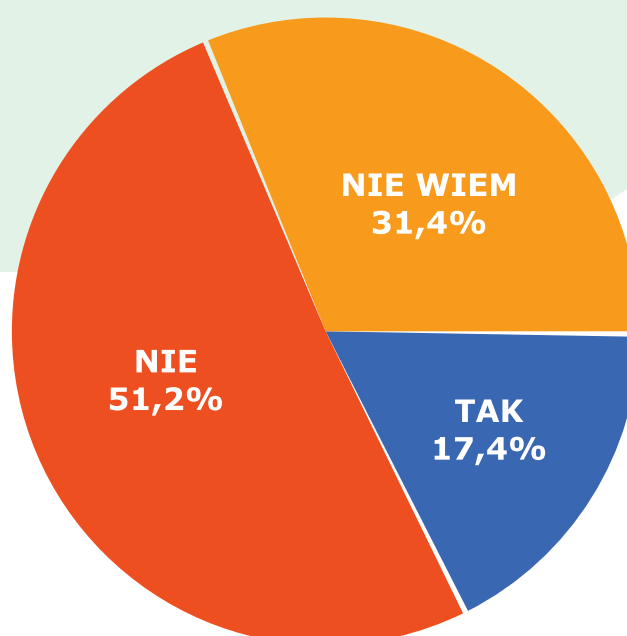
THINK TANK 4 AGE

Poza wskazaniem odpowiedzi, prosiliśmy też o uzasadnienie.
Oto odpowiedzi, które się pojawiły:

NIE	NIE WIEM	TAK
<p>„Brak systemowej opieki, szczególnie dla osób samotnych.”</p> <p>„Projektowanie przestrzeni publicznej, tak aby samodzielne przemieszczenie się, czy korzystanie nie stanowiło dla osób starszych wyzwania.”</p> <p>„Nikt nie kształtuje mentalności młodego pokolenia w zakresie dostrzegania potencjałów tkwiących w starszych ludziach; postrzegani są jako grupa wymagająca nakładów finansowych ze strony państwa.”</p> <p>„Brak współpracy między instytucjami które mają wspierać seniorów.”</p> <p>„Zadbanie o osoby mieszkające na wsi.”</p>	<p>„Do pewnego stopnia. Istnieją placówki pomocowe dla seniorów, aczkolwiek wciąż jest ich mało. Mimo pojawiających się zajęć dla seniorów w domach kultury czy radach osiedla, wiele seniorów nie korzysta z tych aktywności - z braku chęci, możliwości lub po prostu z niewiedzy o ich istnieniu.”</p> <p>„Nie wiem co mogłoby stanowić o przygotowaniu, bo jednak seniorzy to nie jest grupa jednorodna, każdy może mieć inne potrzeby. Ja mam 61 lat, jestem zdrowa i oczekuję np. niskopłatnych zajęć sportowych i promujących sport seniorów.”</p>	<p>„Zawsze takie osoby były i zawsze będą - musimy przede wszystkim poprawić służbę zdrowia.”</p> <p>„Brak wiedzy na ten temat.”</p> <p>„Średnia wieku i demografia.”</p>

Czy w Twoim środowisku pracy - w odniesieniu do pracowników - są realizowane działania / rozwiązania w zakresie potrzeb związanych z wiekiem?

Zależało nam także, aby sprawdzić czy są aktualnie realizowane działania realizujące potrzeby związane z wiekiem. A jeśli tak, zobaczyć jakiego typu są to rozwiązania.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

„Wsparcie w przeczytaniu tekstu, zawołaniu osoby do pomocy, montowane są windy.”

„Dostosowuje się wymagania do ich możliwości.”

„Szkolenia dla seniorów z np. obsługi komputera.”

„Tworzenie projektów aktywizujących i wykorzystujących potencjał seniorów z wykorzystaniem pracowników organizacji.”

„Ochrona pracownika w okresie poprzedzającym przejście na emeryturę.”

„Edukacja dietetyczna, pielęgnacyjna, opiekuńcza.”

„Pilotaż ,wspólna droga – pokolenie’.”

„Zajęcia m.in. z psychologii, wolontariat, udział w projektach międzypokoleniowych.”

„Rozmowy, filmy, prezentacje na temat starości i szacunku do osób starszych.”

„Edukacja dzieci i młodzieży jak należy się zachować i w jaki sposób pomagać przy osobie starszej.”

Z udzielonych odpowiedzi wynika, że - poza działaniami, do których obliguje prawo (jak ochrona w wieku przedemerytalnym), podejmowane są pojedyncze inicjatywy integrujące różne pokolenia.

THINK TANK 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

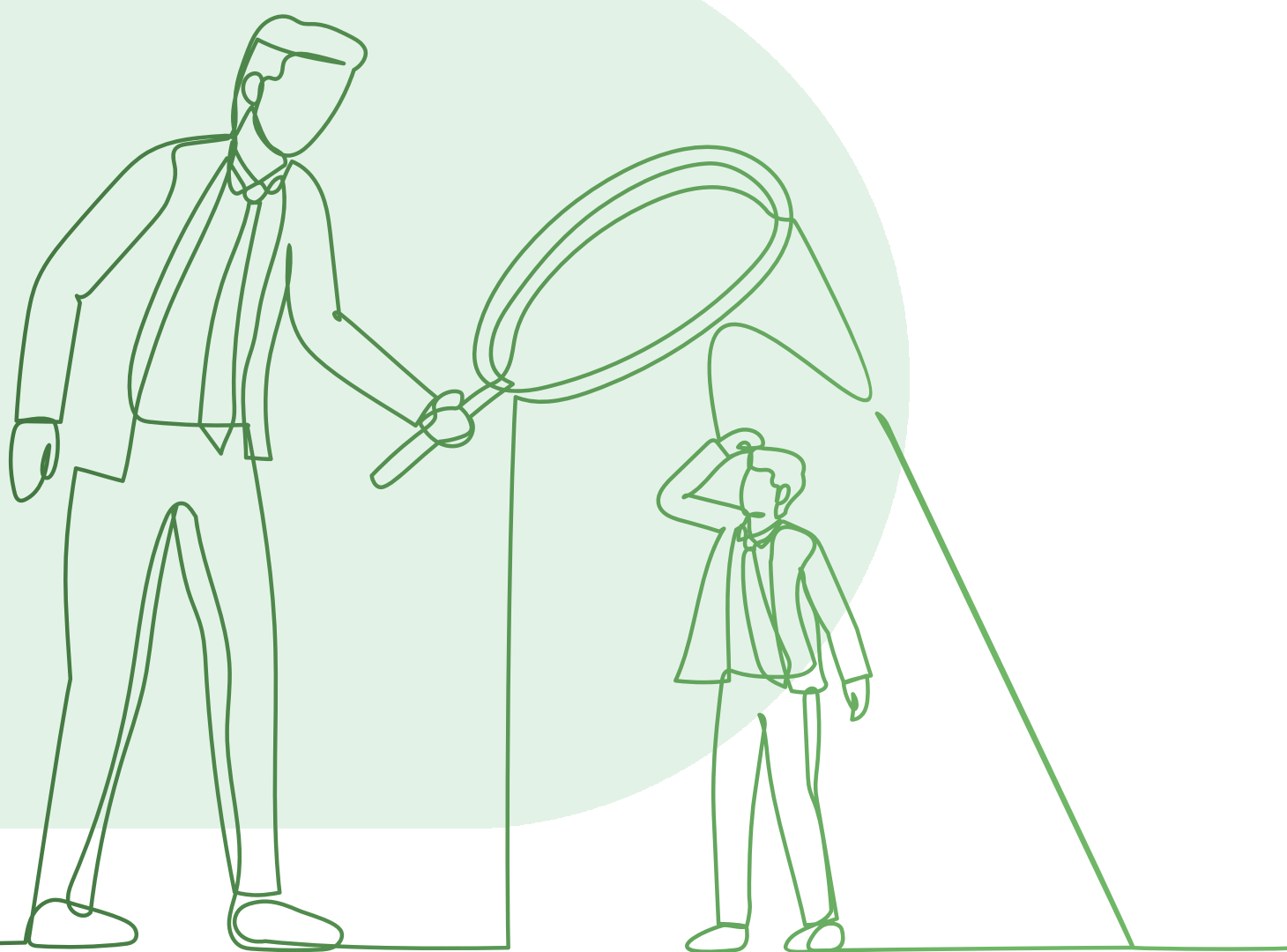

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

BADANIA DOTYCZĄCE POSTRZEGANIA EDUKACJI DO STAROŚCI

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

BADANIE OSÓB UCZĄCYCH SIĘ

METODOLOGIA:

CEL BADANIA: otrzymanie odpowiedzi na pytania/ problemy badawcze:

- Jak postrzegana jest edukacja do starości (ciekawe/niezrozumiałe pojęcie/interesujące doświadczenie/wyzwanie)?
- Na ile edukacja do starości może być obciążeniem/dodatkowym obowiązkiem?
- Jakie formy zastosować, żeby edukacja do/o starości była postrzegana jako atrakcyjna?

PRÓBA N= 222. Osoby uczące się w szkołach ponadpodstawowych z terenu całej Polski,

CZAS REALIZACJI: październik-listopad 2024.

TECHNIKA BADAWCZA CAWI (computer assisted web interview)

THINK TANK 4 AGE

Badanie opinii młodzieży o edukacji do starości

Cześć! Dziękujemy za Twoją otwartość na wypełnienie tej ankiety. Jej celem jest zbadanie opinii młodzieży o edukacji do starości (którą definiujemy w trzecim pytaniu). Prosimy o odpowiedzi zgodne z Twoimi prawdziwymi przekonaniem, szczerze. Badanie jest anonimowe. Wyniki posłużą nam do opracowania rozwiązań i rekomendacji dla osób zajmujących się starzejącym się społeczeństwem.

Z góry dziękujemy!

Fundacja Via Salutis

* Wskazuje wymagane pytanie

1. Jakie masz skojarzenia lub odczucia dotyczące słowa STAROŚĆ - gdy myślisz o innych ludziach *

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

2. Jakie masz skojarzenia lub odczucia dotyczące słowa STAROŚĆ - gdy myślisz o sobie *

3. Edukację do starości rozumiemy jako zajęcia przygotowujące do lepszego rozumienia potrzeb i perspektywy osób starszych oraz procesu starzenia (w tym własnego). Szczególnie, że żyjemy w starzejącym się społeczeństwie (następuje przewaga starszych pokoleń nad młodszymi). Czy uważasz, że tego typu zajęcia w szkołach byłyby przydatne? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

4. Jeśli wg Ciebie takie zajęcia byłyby przydatne, kiedy i jak powinny być realizowane? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- Jako zajęcia pozalekcyjne, prowadzone przez osobę z zewnątrz (spoza grona pedagogicznego)
- Jako zajęcia pozalekcyjne, prowadzone przez kogoś z grona pedagogicznego szkoły
- Jako zajęcia w trakcie lekcji, prowadzone przez osobę z zewnątrz (spoza grona pedagogicznego)
- Jako zajęcia w trakcie godziny wychowawczej, prowadzone przez kogoś z grona pedagogicznego szkoły
- Jako elementy lekcji w ramach wybranych przedmiotów (np. biologia, WoS, HiT)
- Inne: _____

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

5. Gdyby takie zajęcia odbywały się w Twojej szkole, jakie zagadnienia byłyby dla Ciebie ciekawe? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź) *

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- Jak odczuwa się swoje ciało i zmysły w wieku senioralnym
- Jak komunikować się z osobami starszymi
- Na czym polega proces starzenia się - na poziomie ciała i umysłu
- Czego potrzebują osoby w wieku senioralnym - jak projektować produkty i usługi z uwzględnieniem wieku
- Jakie stereotypy dot. osób starszych funkcjonują, a jaka jest perspektywa samych seniorów
- Realizacja projektów międzypokoleniowych
- Jak się przygotować do własnej starości na poziomie kondycji i stylu życia
- Jak się przygotować do własnej starości na poziomie rozwoju intelektualnego i budowania relacji
- Czego ja mogę nauczyć seniorów
- Czego mogą nauczyć mnie seniorzy
- Jaki zawód mogę wykonywać w starzejącym się społeczeństwie
- Żadne z powyższych - nie interesuje mnie ta tematyka
- Inne: _____

6. Gdyby taka tematyka pojawiła się w Twojej szkole, jaka forma zajęć byłaby dla Ciebie atrakcyjna? *

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- zajęcia z symulatorem starości
- warsztaty
- wykłady
- spotkania z seniorami w Twojej szkole
- spotkania z seniorami w instytucjach typu Kluby Seniora, Domy Opieki itd.
- przygotowywanie wspólnych (międzypokoleniowych) inicjatyw
- wolontariat na rzecz seniorów
- Inne: _____

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

7. Metryczka - w jakim województwie mieszkasz? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

dolnośląskie

kujawsko-pomorskie

lubelskie

lubuskie

łódzkie

małopolskie

mazowieckie

opolskie

podkarpackie

podlaskie

pomorskie

śląskie

świętokrzyskie

warmińsko-mazurskie

wielkopolskie

zachodniopomorskie

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

BADANIE NAUCZYCIELI

METODOLOGIA:

CEL BADANIA: zbadanie i opisanie sposobu postrzegania edukacji do starości - a w tym również samej starości, poprzez otrzymanie odpowiedzi na pytania/problemy badawcze:

- Jak postrzegana jest edukacja do starości (ciekawe/niezrozumiałe pojęcie/interesujące doświadczenie/wyzwanie)?
- Na ile edukacja do starości może być obciążeniem /dodatkowym obowiązkiem?
- Jakie formy zastosować, żeby edukacja do/o starości była postrzegana jako atrakcyjna?

PRÓBA N= 82. Nauczyciele pracujący w szkołach ponadpodstawowych z terenu całej Polski,

CZAS REALIZACJI: październik-listopad 2024.

TECHNIKA BADAWCZA CAWI (computer assisted web interview)

UWAGA: Część pytań w kwestionariuszach pokrywała się, ponieważ chcieliśmy sprawdzić na ile podobnie lub różnie myślą o tych samym zagadnieniach osoby uczące się oraz ich nauczyciele.

Badanie opinii kadry nauczycielskiej o edukacji do starości

Starzejące się społeczeństwo to wyzwanie także edukacyjne.

Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje wprowadzenie edukacji do starości a jego treści planuje się przekazywać w przedmiotach edukacja obywatelska i edukacja zdrowotna.

My jako Fundacja Via Salutis zajmujemy się m.in. badaniami dotyczącymi wieku w edukacji. W związku z tym, prosimy o wypełnienie tej ankiety. Jej celem jest zbadanie opinii nauczycieli o edukacji do starości i potrzeb związanych z wdrażaniem tych treści. Docelowo wyniki posłużą nam do opracowania rozwiązań i przygotowania materiałów wspomagających dla nauczycieli. Prosimy o otwartość w udzielaniu odpowiedzi.

Z góry dziękujemy!
Fundacja Via Salutis

* Wskazuje wymagane pytanie

THINK TANK 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

1. Jakie cele wg Ciebie powinna mieć edukacja do (o) starości? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź) *

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- Empatyzacja młodych ludzi na potrzeby osób starszych
- Budowanie społeczeństwa obywatelskiego (zaangażowanie na rzecz dobra wspólnego, budowanie wolontariatu)
- Planowanie własnego życia w oparciu o zasady zdrowego stylu życia, work-life balance, planowanie długowieczności
- Planowanie kariery zawodowej w kontekście rozwoju srebrnej edukacji, usług i gospodarki
- Pogłębianie dialogu międzypokoleniowego
- Przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek
- Inne: _____

2. Czy Twoim zdaniem edukacja do (o) starości powinna odbywać się w szkole? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- Tak, na poziomie szkoły podstawowej
- Tak, na poziomie szkoły średniej
- Tak, na każdym poziomie
- Nie
- Nie mam zdania
- Inne: _____

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

*

3. Jakie treści powinny być poruszane podczas zajęć z edukacji do (o) starości? (możesz zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- Jak odczuwa się swoje ciało i zmysły w wieku senioralnym
- Jak komunikować się z osobami starszymi
- Na czym polega proces starzenia się - na poziomie ciała i umysłu
- Czego potrzebują osoby w wieku senioralnym - jak projektować produkty i usługi z uwzględnieniem wieku
- Jakie stereotypy dot. osób starszych funkcjonują, a jaka jest perspektywa samych seniorów
- Realizacja projektów międzypokoleniowych
- Jak się przygotować do własnej starości na poziomie kondycji i stylu życia
- Jak się przygotować do własnej starości na poziomie rozwoju intelektualnego i budowania relacji
- Czego młodzi ludzie mogą nauczyć seniorów
- Czego seniorzy mogą nauczyć młodych
- Jaki zawód można wykonywać w starzejącym się społeczeństwie
- Inne: _____

4. Jaką formę powinny przyjąć zajęcia edukacji do (o) starości? (możesz wybrać więcej niż jedną odpowiedź) *

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- zajęcia z symulatorami starości
- warsztaty
- wykłady
- spotkania z seniorami w szkole
- spotkania z seniorami w instytucjach typu Kluby Seniora, Domy Opieki itd.
- przygotowywanie wspólnych (międzypokoleniowych) inicjatyw
- wolontariat na rzecz seniorów
- Inne: _____

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

5. Kto wg Ciebie powinien prowadzić zajęcia edukacji do (o) starości? (możesz wybrać więcej niż jedną odpowiedź) *

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- nauczyciele przedmiotowcy
- wybrany nauczyciel po specjalnym przeszkoleniu
- pedagog szkolny
- specjalista z zewnątrz (psychogerontolog, geragog, edukator do starości)
- Inne: _____

6. Jeśli z jakichś powodów to Ty miał(a)byś prowadzić takie zajęcia, czego byś potrzebował/a? (wielokrotny wybór) *

Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi.

- Materiałów dydaktycznych – podręczniki, scenariusze zajęć
- Materiałów edukacyjnych – karty, gry itp.
- Zestawu filmów poruszających tematykę starzenia si
- Przeszkolenia w formie kursu doskonalącego
- Przeszkolenia w formie studiów podyplomowych
- Inne: _____

7. Czy jesteś zainteresowana/y udziałem w szkoleniu przygotowującym do edukacji do(o) starości? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

8. Metryczka - w jakim województwie mieszkasz? *

Zaznacz tylko jedną odpowiedź.

dolnośląskie

kujawsko-pomorskie

lubelskie

lubuskie

łódzkie

małopolskie

mazowieckie

opolskie

podkarpackie

podlaskie

pomorskie

śląskie

świętokrzyskie

warmińsko-mazurskie

wielkopolskie

zachodniopomorskie

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Jakie skojarzenia ze starością ma młodzież?

W ankiecie skierowanej do młodzieży zamieszczone zostały dwa pytania wstępne dotyczące skojarzeń lub odczuć związanych ze słowem starość. Z jednej strony w odniesieniu do innych ludzi, z drugiej - w odniesieniu do siebie. Zależało nam na tym, aby najpierw zobaczyć jak widziana jest sama starość, a w kolejnych pytaniach poznać opinię młodych ludzi o takich zajęciach jak edukacja do starości.

Odpowiedzi udzielone na te wstępne pytania - podobnie jak przy poprzednim badaniu - zostały przez nas podzielone na cechy o odbiorze:

- raczej negatywnym (tworzącym obraz tej grupy jako słabszej, smutnej, zależnej itp.),
- raczej pozytywnym (tworzącym obraz tej grupy jako sprawczej, samodzielnej)
- neutralnym (odpowiedzi bez wyczuwalnego zabarwienia pozytywnego lub negatywnego).

Poniżej lista pojawiających się odpowiedzi - pogrubione zostały te, które pojawiły się min. 5 razy.

Jakie masz skojarzenia lub odczucia dotyczące słowa STAROŚĆ - gdy myślisz o innych ludziach?

Skojarzenia i odczucia o zabarwieniu raczej negatywnym	Skojarzenia i odczucia o zabarwieniu raczej pozytywnym	Skojarzenia i odczucia raczej neutralne
<p>ból (stawów, kości) choroby brak energii, brak sił, zmęczenie odizolowanie upartość, zapartość, chlubienie się koniec, końcówka życia monotonność niedołączność, nieporadność nudne życie</p> <p>samotność smutek</p> <p>śmierć cofają się w rozwoju intelektualnym</p>	<p>współczucie wzruszają mnie zasłużeni, doświadczeni obywatele wydają się być dobrymi ludźmi troska i opieka wiedza</p> <p>spokój swoboda sukces finansowy prace w ogródku, multum czasu piękna osoby cieszące się swoim życiem ludzie szczęśliwi, mający czas wolny</p> <p>mądrość spełnienie</p>	<p>babcia, dziadek, dziadkowie duży wiek zmarszczki ludzie po 60-tce</p> <p>doświadczenie</p> <p>emerytura</p> <p>nic, nie mam żadnych</p>

THINK TANK 4 AGE

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO

Poniżej zamieszczamy również kilka dłuższych wypowiedzi wpisanych przez młodzież:

„Biedni ludzie, którzy powolnymi krokami zbliżają się ku śmierci.”

„Jest mi przykro, ponieważ wtedy myślę o tym, że starsze osoby też kiedyś były młode, miały dużo energii i marzeń, a teraz choćby chciały, nie mogą już robić tyle co kiedyś.”

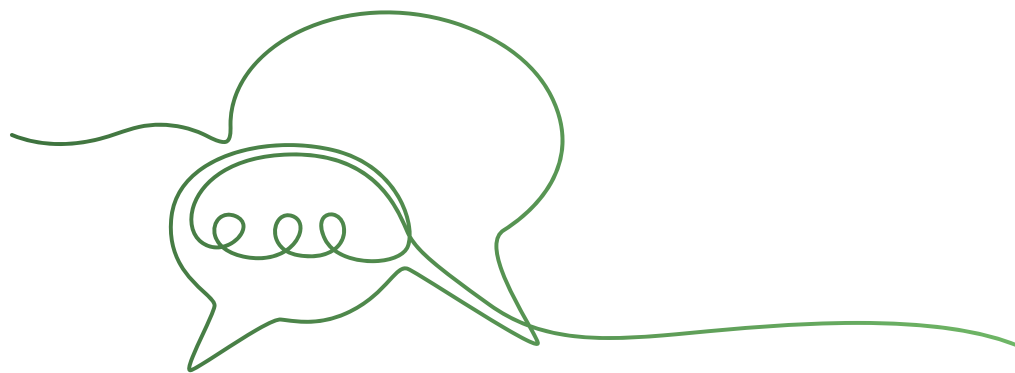
„Starość kojarzy mi się z mądrością i doświadczeniem ale też z kruchością zdrowia, potrzebą wsparcia i czasem samotnością.”

„Kojarzy mi się niekoniecznie z samym wiekiem ale z mentalnością ludzi którzy nie próbują w żaden sposób zrozumieć dzisiejszych realiów.”

„Niektórych jest mi bardzo szkoda ale niektórzy to są bardzo chamscy dla młodzieży i mówią że to młodzież niewychowana.”

THINK TANK 4 AGE

Jakie masz skojarzenia lub odczucia dotyczące słowa STAROŚĆ - gdy myślisz o innych ludziach?

Skojarzenia i odczucia o zabarwieniu raczej negatywnym	Skojarzenia i odczucia o zabarwieniu raczej pozytywnym	Skojarzenia i odczucia raczej neutralne
alkoholizm boję się, lęk, obawa, strach ból pleców, różne bóle bezużyteczny brak energii, siły brak samodzielności męczenie się niedołość zmęczenie pomarszczenie samotność smutek śmierć, umieranie depresja że życie zbyt szybko ucieka nie chcę się starzeć nie chcę zmarszczek że stracę chęć życia, tę iszkierkę	babcia będę super babcią, cool babcia miły czas z wnukami / wychowywanie ogród, dom, wnuki bogaty życiowo człowiek chcę być szczęśliwy czas na hobby, rozwijanie pasji odpoczynek podróżowanie spokój szczęśliwa starość, spełnienie	nic nie wiem nie mam żadnych nie bycie dzieckiem nie jestem stary jestem najstarsza wśród rodzeństwa przekonam się emerytura naturalna kolej rzeczy

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

THINK TANK 4 AGE

Poniżej zamieszczamy również kilka dłuższych wypowiedzi wpisanych przez młodzież:

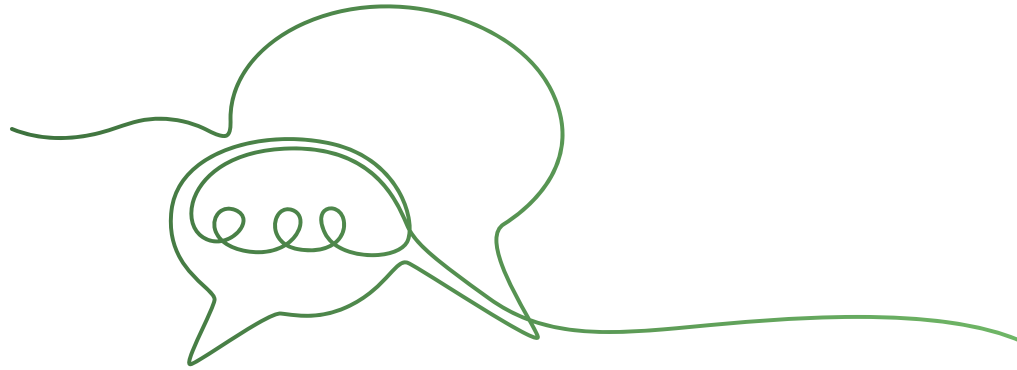
„To coś na co większość czeka, nadzieja że nie będę taka jak mój dziadek, nadzieja na spokój, czas po dokonaniu najważniejszych rzeczy.”

„Strach przed tym, że nie zdążyłam zrobić wszystkiego co chciałam i spełnić swoich wszystkich marzeń.”

„Kac po wypiciu lampki wina, odmawianie alkoholu w tygodniu ze względu na obowiązki, łączenie życia prywatnego z zawodowym.”

„Starość mojej osoby jest mi obca - mam dopiero 18 lat.”

„Nie myślę jeszcze o starości. Staram się skupić na bliższej przyszłości.”

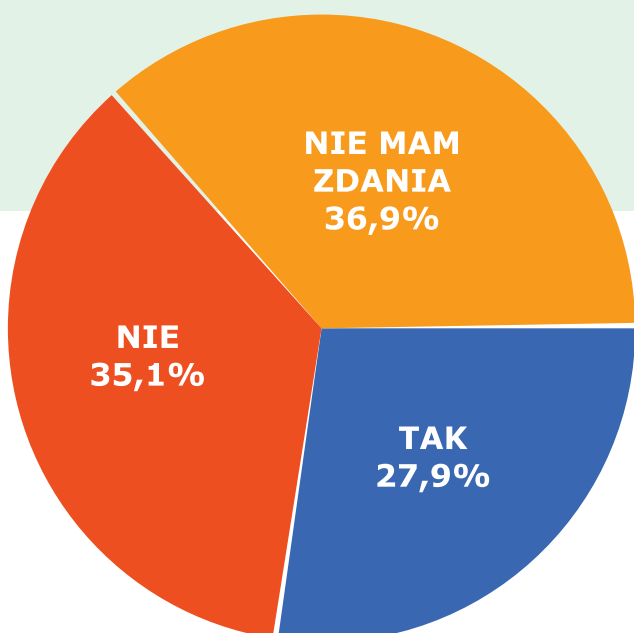
Co o edukacji do / o starości sądzi młodzież, a co kadra nauczycielska?

Obydwie grupy zapytałyśmy o to jak postrzegają edukację do starości - uprzednio wyjaśniając jak jest ona rozumiana na potrzeby tego badania. Młodzież została zapytana czy według nich tego typu zajęcia w szkołach byłyby przydatne. Kadra nauczycielska, dodatkowo, została poproszona o wskazanie poziomu edukacyjnego dla tego typu zajęć. Odpowiedzi prezentują się następująco:

MŁODZIEŻ

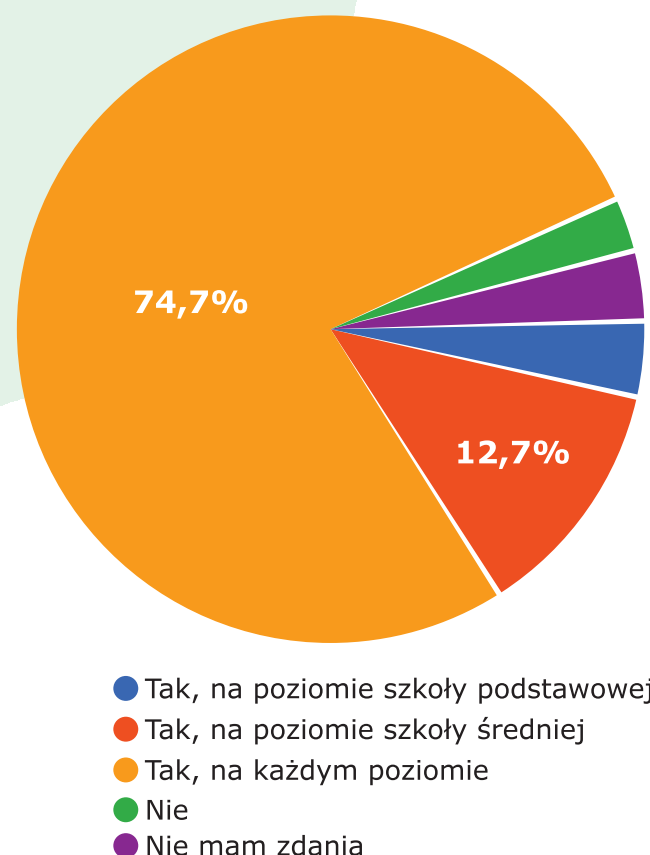
Edukację do starości rozumiemy jako zajęcia przygotowujące do lepszego zrozumienia potrzeb i perspektyw osób starszych oraz procesu starzenia (w tym własnego)

Czy uważasz, że tego typu zajęcia w szkołach byłyby przydatne?

KADRA NAUCZYCIELSKA

Czy Twoim zdaniem edukacja do (o) starości powinna odbywać się w szkole?

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030

PROO

Niecałe 28% osób z grupy uczniowskiej (ze szkół średnich) postrzega edukację do starości jako przydatne zajęcia, podczas gdy blisko 75% kadry nauczycielskiej uważa, że powinna ona odbywać się na każdym poziomie edukacyjnym. Jeśli zsumujemy wyniki odpowiedzi nauczycieli dot. każdego poziomu oraz tylko szkół średnich - prawie 88% wszystkich odpowiadających uznaje, że takie zajęcia powinny odbywać się w szkołach średnich. Poza rozbieżnością w opiniach, warto też zwrócić uwagę na to, że ponad 1/3 spośród uczniów i uczennic wybrała odpowiedź "nie mam zdania". Być może ich opinia na temat edukacji do starości wiąże się z raczej negatywnym wizerunkiem samej starości oraz postrzeganiu tego tematu jako dość odległego im.

THINK TANK 4 AGE

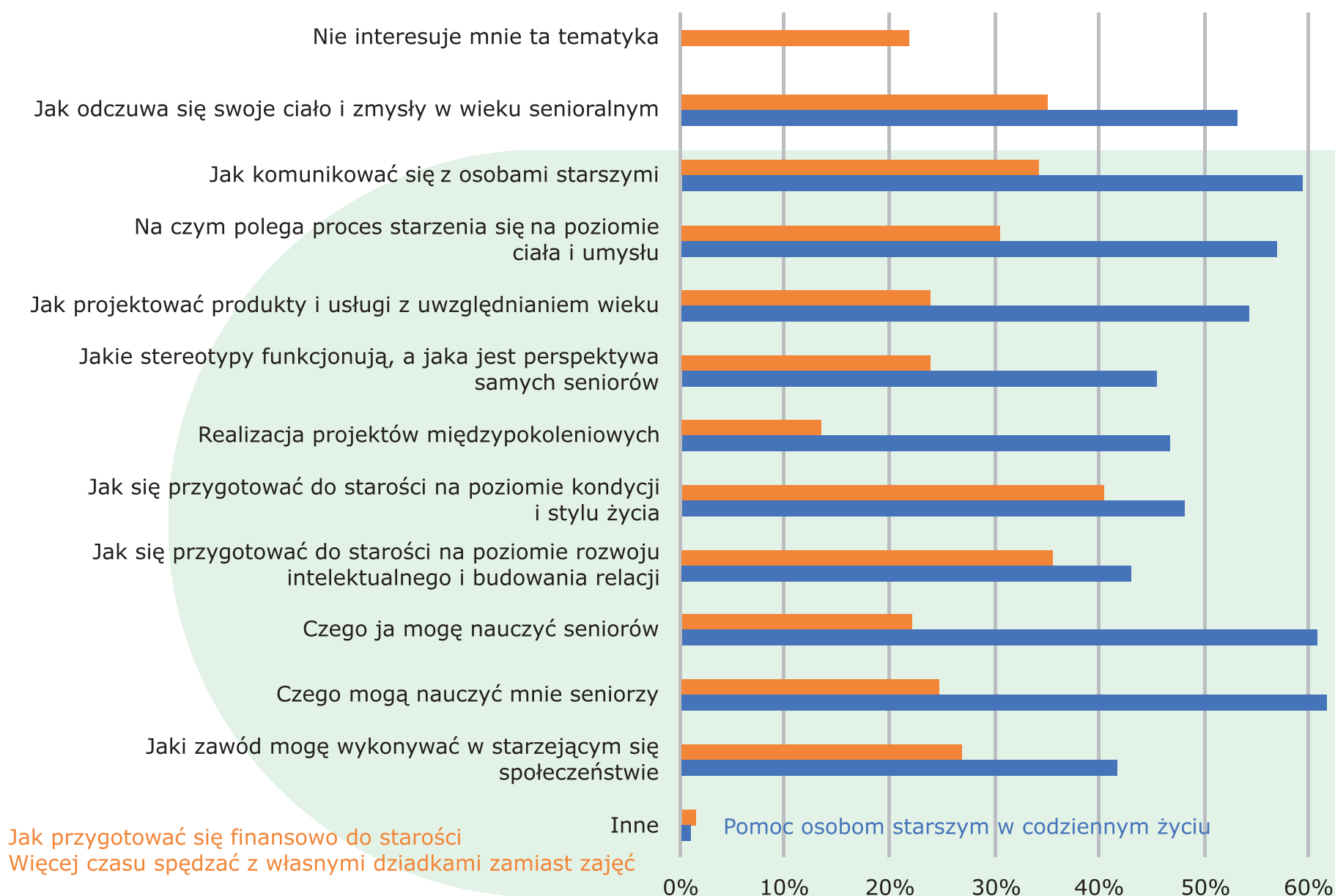
Obie grupy zostały również zapytane o zagadnienia, treści, które powinny się pojawić gdyby jednak takie zajęcia miały się odbywać. Odpowiadający mieli kafeterię odpowiedzi oraz możliwość wielokrotnego wyboru, mogli dodać też swoje propozycje. Odpowiedzi młodzieży są oznaczone kolorem pomarańczowym, odpowiedzi kadry nauczycielskiej - niebieskim.

MŁODZIEŻ

Gdyby takie zajęcia odbywały się w Twojej szkole, jakie zagadnienia byłyby dla Ciebie ciekawe?

KADRA NAUCZYCIELSKA

Jakie treści powinny być poruszane podczas zajęć z edukacji do (o) starości?

THINK TANK 4 AGE

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO

THINK TANK 4 AGE

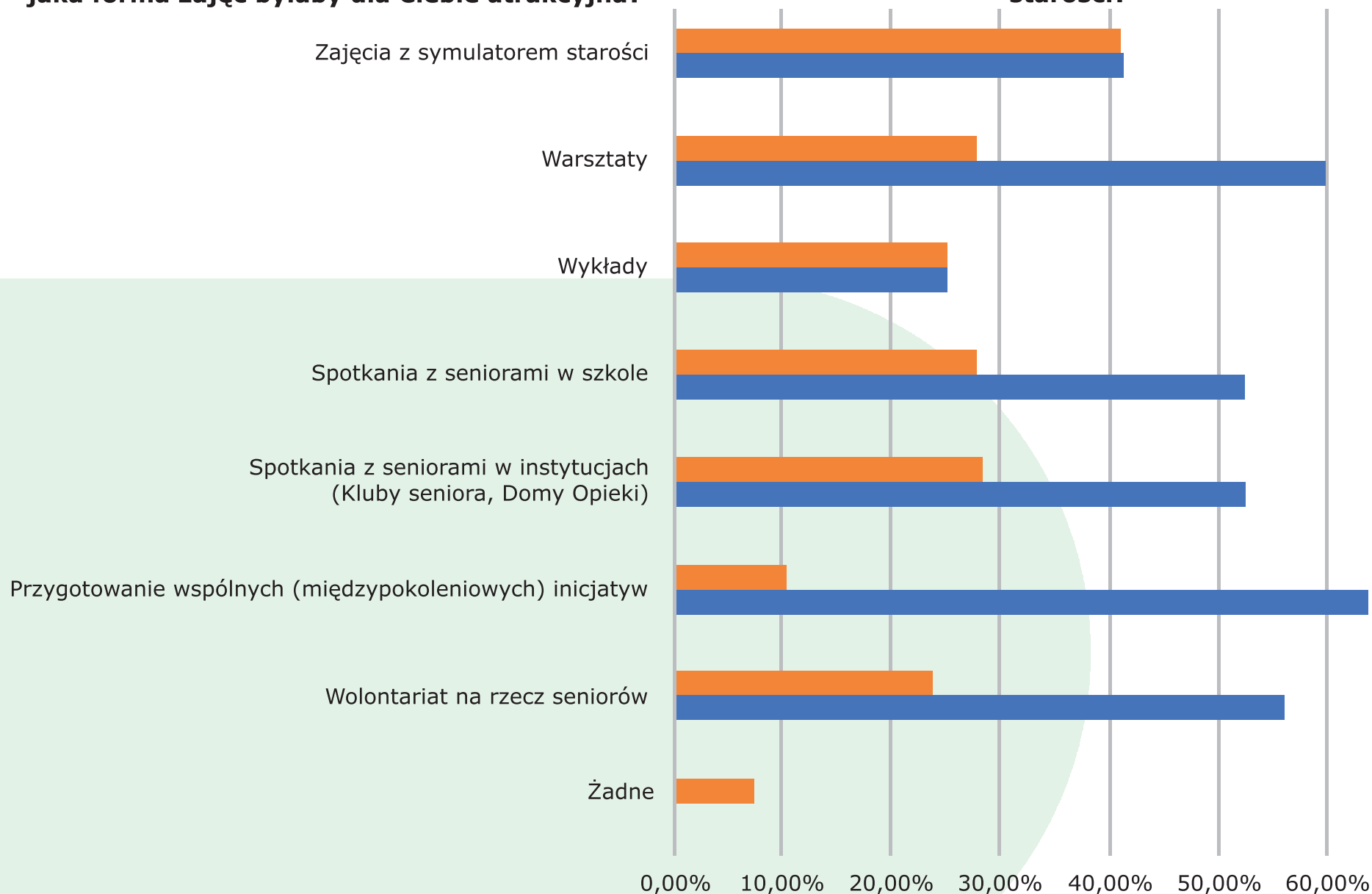
Poza opinią o samych treściach potencjalnych zajęć z edukacji do / o starości, interesowała nas również opinia o formie zajęć. W tym przypadku odpowiadający także mieli kafeterię odpowiedzi, możliwość wielokrotnego wyboru i dodania swoich propozycji. Odpowiedzi młodzieży są oznaczone kolorem pomarańczowym, odpowiedzi kadry nauczycielskiej - niebieskim.

MŁODZIEŻ

Gdyby taka tematyka pojawiła się w Twojej szkole, jaka forma zajęć byłaby dla Ciebie atrakcyjna?

KADRA NAUCZYCIELSKA

Jaką formę powinny przyjąć zajęcia edukacji do (o) starości?

Zarówno przy tym, jak i przy poprzednim pytaniu, wśród odpowiedzi widać rozbieżności w częstotliwości wskazywania danej opcji pomiędzy młodzieżą a kadrami nauczycielską. W pytaniu o formę zajęć pojawia się jednak podobna częstotliwość wskazań przy dwóch opcjach: zajęcia z symulatorem starości i wykłady.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

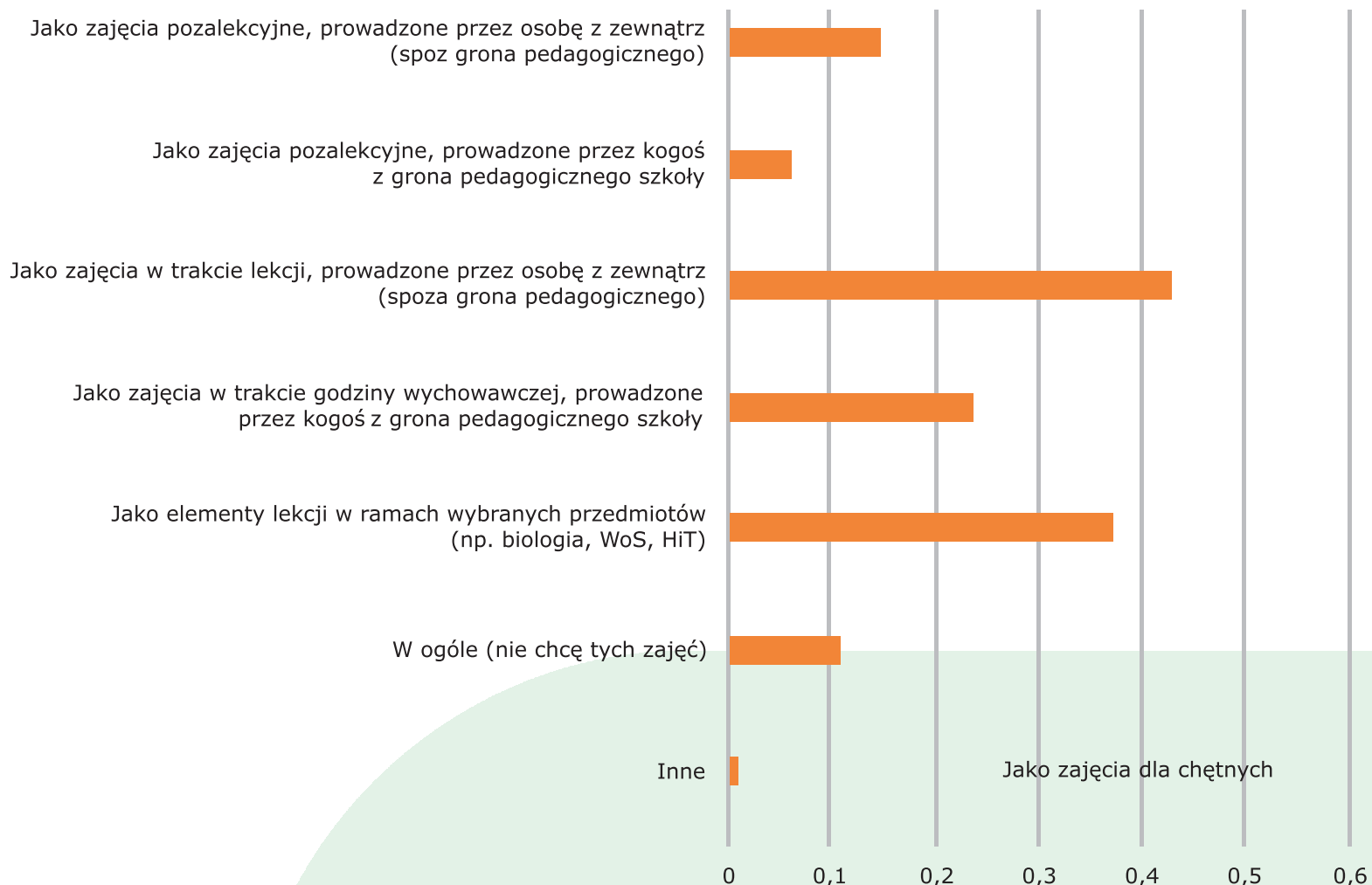
Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Młodzież otrzymała dodatkowo prośbę o odpowiedź na pytanie:

Jeśli wg Ciebie takie zajęcia byłyby przydatne, kiedy i jak powinny być realizowane?

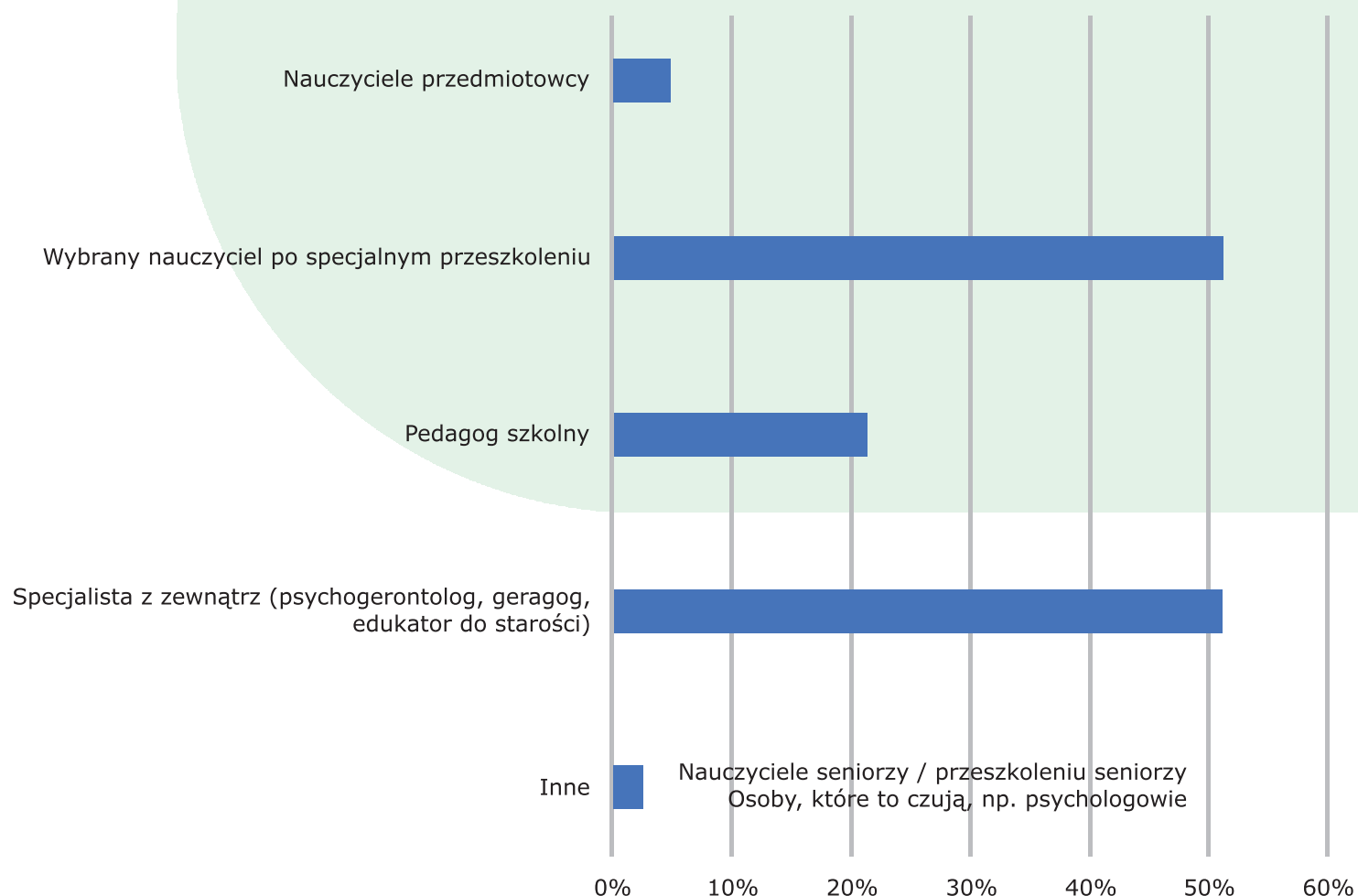

THINK TANK 4 AGE

Z kolei kadra nauczycielska otrzymała pytanie:

Kto wg Ciebie powinien prowadzić zajęcia edukacji do (o) starości?

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

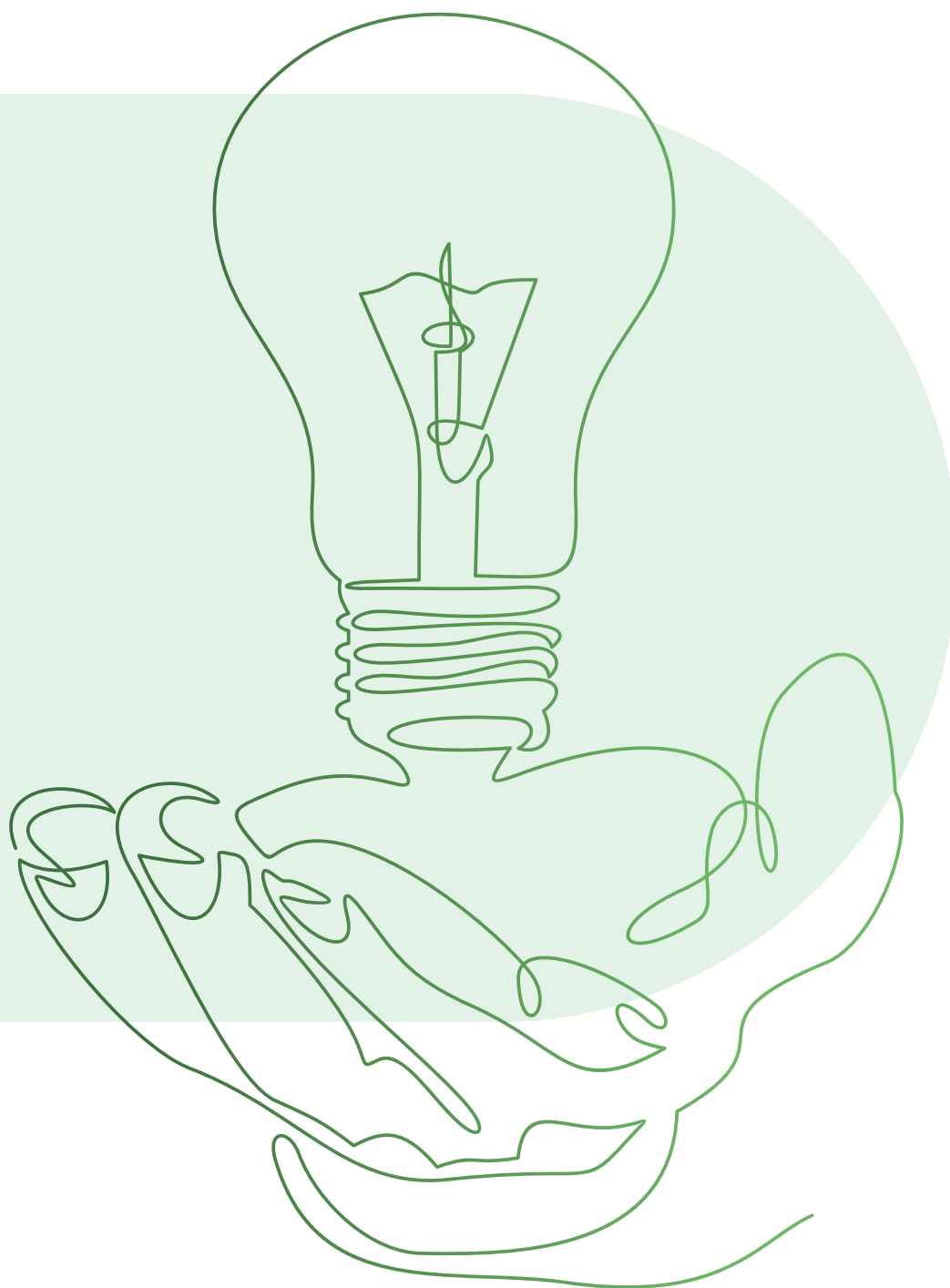

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

WNIOSKI I REKOMENDACJE PO PRZEPROWADZONYCH BADANIACH

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Wnioski z badań dotyczących postrzegania wieku i starzenia się społeczeństwa wśród czyli nauczycieli

THINK TANK 4 AGE

- 1. Brak systemowego podejścia:** Kadra nauczycielska zauważa brak konkretnych treści edukacyjnych związanych z tematyką starości w programach nauczania. Nauczyciele czują się nieprzygotowani do podejmowania tego tematu w sposób kompleksowy.
- 2. Starzenie się jako wyzwanie społeczne:** Większość nauczycieli, zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio, dostrzega starzenie się społeczeństwa jako istotne wyzwanie. Uważają, że edukacja powinna odgrywać rolę w przygotowywaniu kolejnych pokoleń do życia w starzejącym się społeczeństwie.
- 3. Stereotypy i uprzedzenia:** Uczestnicy badań wskazują na utrwalone stereotypy dotyczące osób starszych, takie jak postrzeganie ich jako mniej aktywnych, mniej kreatywnych i mniej otwartych na zmiany. Jednocześnie zauważają potrzebę ich przełamania poprzez edukację i działania społeczne.
- 4. Niedostatek wiedzy o starości:** Istnieje ograniczona świadomość wśród dorosłych o specyficznych potrzebach i potencjale osób starszych. Brak wiedzy i edukacji w tym obszarze prowadzi do utrwalania uprzedzeń i braku zrozumienia.
- 5. Rola edukacji w przygotowywaniu do starości:** Wskazuje się, że edukacja powinna kształtować postawy empatyczne wobec osób starszych, uwzględniając aspekty psychologiczne, zdrowotne i społeczne związane z procesem starzenia się.

Wnioski dotyczące postrzegania edukacji o starości wśród kadry uczniów/młodzieży

- 1. Postawy młodzieży wobec starości:** Wśród młodzieży często pojawia się dystans wobec osób starszych, wynikający z braku kontaktu międzypokoleniowego i niewiedzy. Zauważalne są również stereotypy, takie jak postrzeganie starości jako okresu bezczynności i chorób.
- 2. Potrzeba edukacji międzypokoleniowej:** Zarówno nauczyciele, jak i młodzież dostrzegają wartość działań międzypokoleniowych, które mogą pomóc w budowaniu mostów między generacjami i zmniejszeniu dystansu.
- 3. Znaczenie wzorców osobowych:** Nauczyciele wskazują, że zaangażowanie osób starszych jako mentorów lub uczestników zajęć edukacyjnych mogłoby pomóc w bardziej pozytywnym postrzeganiu starości przez młodzież.

Rekomendacje do pracy z uczniami w obszarze wiedzy o starości i osobach starszych

1. Wprowadzenie tematyki starości do programów nauczania:

- Uwzględnienie w podstawie programowej treści dotyczących procesu starzenia, potrzeb osób starszych i ich wkładu w społeczeństwo.
- Organizowanie zajęć tematycznych lub projektów edukacyjnych, np. „Dzień Seniora” czy kampanii społecznych.

2. Edukacja empatyczna i międzypokoleniowa:

- Realizowanie projektów angażujących uczniów i osoby starsze, takich jak wspólne warsztaty, opowieści międzypokoleniowe czy działania wolontariackie w domach seniora.
- Promowanie wartości, takich jak empatia, szacunek i zrozumienie dla osób starszych.

3. Szkolenia dla nauczycieli:

- Organizowanie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli, które przygotowują ich do prowadzenia zajęć dotyczących starzenia się społeczeństwa i problematyki starości.
- Wyposażenie nauczycieli w materiały dydaktyczne i scenariusze zajęć o starości.

4. Promowanie pozytywnych wzorców starzenia się:

- Przedstawianie przykładów aktywnych, zaangażowanych społecznie osób starszych jako wzorców do naśladowania.
- Ukazywanie starości jako etapu życia, który może być produktywny i pełen nowych możliwości.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

5. **Rozwój umiejętności społecznych uczniów:**

- Nauczanie o starości w kontekście rozwoju kompetencji społecznych, takich jak komunikacja, współpraca i rozwiązywanie problemów międzypokoleniowych.

6. **Integracja międzypokoleniowa w szkole:**

- Organizowanie spotkań z osobami starszymi (np. dziadkami uczniów, lokalnymi seniorami), które mogą dzielić się swoimi doświadczeniami, historiami i wiedzą.
- Wspólne działania artystyczne, sportowe czy edukacyjne, które angażują różne

pokolenia.

7. **Podkreślanie różnorodności starości:**

- Wskazywanie, że starość nie jest jednolita (homogeniczna) – różni się w zależności od osoby, stylu życia, zdrowia i kontekstu społecznego. Istotne jest budowanie społeczeństwa bardziej otwartego i zrozumiałego wobec procesu starzenia i potrzeb osób starszych.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

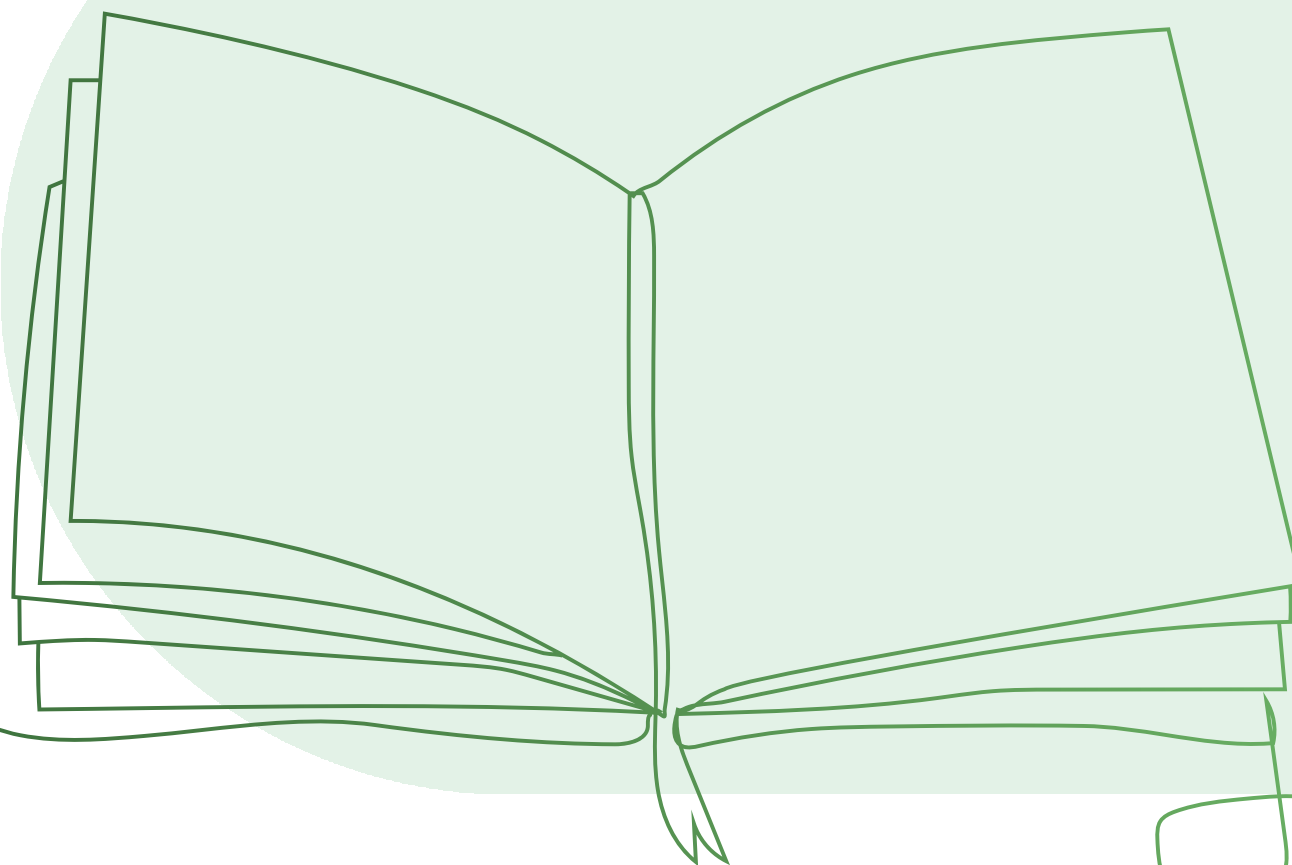

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

WIZERUNEK WIEKU W PODRĘCZNIKACH SZKOLNYCH

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

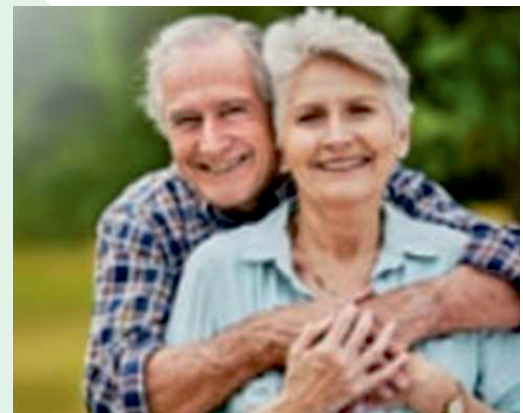
Zatrzymując się na liczbie i treści raczej negatywnych skojarzeń ze starością, zadałyśmy sobie pytanie w jakim stopniu na ten odbiór może mieć wizerunek osób starszych w podręcznikach szkolnych - szczególnie na pierwszym etapie edukacji, gdzie młodzi ludzie zaczynają budować swoje myślenie o sobie i świecie.

W podręcznikach z zakresu szkoły podstawowej, temat wieku pojawia się w ramach różnych przedmiotów:

- rozmieszczenie ludności, starzenie się społeczeństw (geografia, kl. VI),
- migracje a zaludnienie i struktura wieku (geografia, kl. VII),
- przemiany ciała, przekwitanie i starość (biologia, kl. VII),
- profilaktyka zdrowia - osteoporoza (biologia, kl. VII),
- genetyka (biologia, kl. VIII).

Poza samą tematyką analizowałyśmy również wizerunek osób w późnej dorosłości w podręcznikowych ilustracjach. Po przejrzaniu kilkunastu podręczników, widać że osoby starsze są pokazane jako grupa różnorodna: wykonująca różne aktywności, z różnym poziomem energii, zróżnicowana płciowo, ukazana samotnie lub w otoczeniu innych.

Oto przykłady ilustracji z podręczników:

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

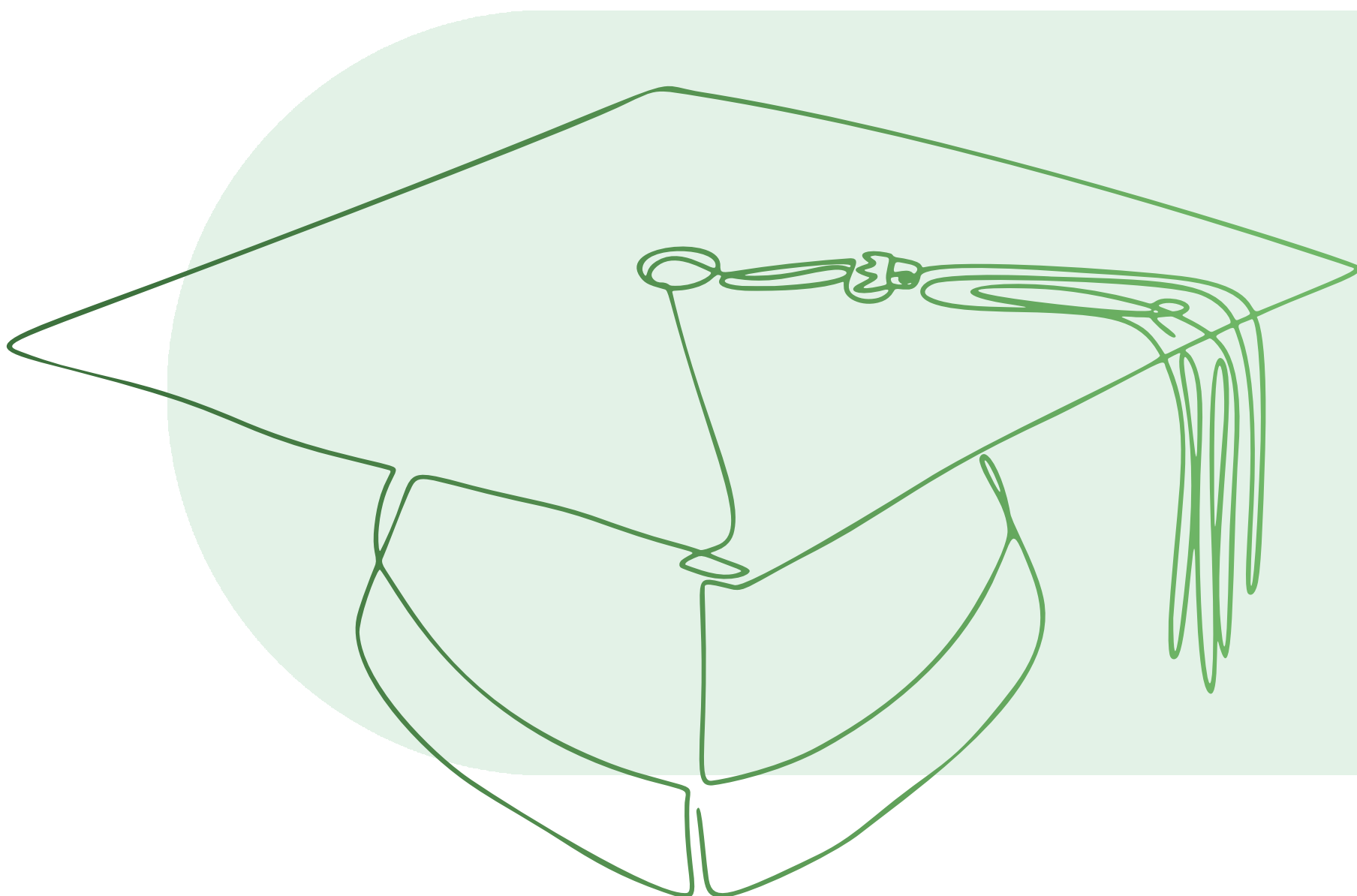
Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

TEMATYKA WIEKU W PROGRAMACH KSZTAŁCENIA WYBRANYCH UCZELNI WYŻSZYCH

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Dane uzyskane z analizy problematyki wieku w programach kształcenia (kierunki, treści/ zajęcia)

Starzenie się społeczeństwa, wzrost liczby osób starszych i rosnące zapotrzebowanie na specjalistów w obszarze gerontologii to kluczowe wyzwania społeczne, przed którymi stoi Polska. Analiza dostępnych danych wskazuje na niedobory w systemie edukacyjnym, a także potencjalne rozwiązania dotyczące edukacji w zakresie starości. Rozumienie i analiza zjawisk związanych ze starością są kluczowe dla opracowywania skutecznych strategii edukacyjnych i społecznych, które wspierają aktywne i satysfakcjonujące

starzenie się.

Dobór uczelni do badań nastrocza poważne trudności, gdyż powszechnym źródłem danych na temat prowadzonych kierunków studiów, poziomów i form kształcenia a także programów studiów jest Biuletyn Informacji Publicznej (BIP), do którego coroczne zgłaszanie wyżej wymienionych informacji jest obowiązkiem każdej uczelni (nie tylko publicznej). Okazuje się jednak, że wywiązują się z niego tylko nieliczne uczelnie - odnalazłam tam informacje złożone przez 12 uczelni prowadzących (w ramach studiów podyplomowych, I i/lub II stopnia) kierunki w dziedzinie nauk społecznych, jak: pedagogika, psychologia oraz praca socjalna, wśród których spodziewałam się znaleźć treści i programy z obszaru gerontologii oraz szeroko rozumianej pracy z osobami starszymi.

Na podstawie załączonego materiału można stwierdzić, że oferta kształcenia w obszarze gerontologii w Polsce jest dostępna, choć ograniczona i skoncentrowana głównie na pracy opiekuńczej z osobami starszymi. Poniżej przedstawiono szczegółową analizę wybranych uczelni i ich programów.

Warto zaznaczyć, że specyfika kierunków kształcenia ukierunkowuje treści i zakres edukacji w obszarze starości, i tak studiowanie np. Pedagogiki umożliwia wybór specjalności związanej z opieką nad seniorami (np. „Pedagogika opiekuńcza osób starszych”) oraz z zagadnieniami teoretycznymi, jak „Gerontologia społeczna”. Programy te obejmują problematykę starzenia się, potrzeby osób starszych, adaptacji społecznej oraz aktywizacji seniorów.

Z kolei kierunek Praca socjalna obejmuje swoim zakresem m.in. diagnozę potrzeb osób starszych, ich aktywizację oraz organizację wsparcia instytucjonalnego i środowiskowego. Natomiast Medycyna i nauki o zdrowiu zawierają programy skupiające się na aspektach zdrowotnych starzenia się, takich jak profilaktyka schorzeń, pielęgnacja i rehabilitacja oraz opieka paliatywna i długoterminowa.

Pomimo specyfikowania treści, istotna jest jednak interdyscyplinarność tematyki wieku, gdyż gerontologia integruje wiedzę z zakresu pedagogiki, medycyny, psychologii, socjologii, pracy socjalnej oraz polityki społecznej. Programy edukacyjne coraz częściej podkreślają konieczność współpracy międzysektorowej w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia dla seniorów.

Analiza programów kształcenia

1. Uniwersytet Opolski

Kierunki i specjalności:

- **Studia licencjackie:** Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z terapeutyczną.
- **Studia magisterskie:** Praca socjalna z gerontologią społeczną.

Zakres kształcenia:

- Problematyka starzenia się i starości, potrzeby seniorów, instytucjonalne formy opieki, polityka społeczna wobec starzenia, adaptacja do starości, aktywność seniorów, depresja u osób starszych, dialog międzypokoleniowy, problemy zdrowotne i społeczne seniorów.

Ocena: Uniwersytet Opolski oferuje kompleksowe podejście do tematyki gerontologii, łącząc teorię z praktyką w kontekście pracy socjalnej i pedagogiki.

2. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW)

Kierunki i specjalności:

- **Studia licencjackie:** Pedagogika resocjalizacyjna i opiekuńczo-wychowawcza – specjalność gerontologia społeczna.
- **Praca socjalna:** Specjalność organizacja i zarządzanie usługami społecznymi z elementami gerontologii.

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

THINK TANK 4 AGE

Zakres kształcenia:

- Problematyka gerontologii społecznej, systemy opieki, aktywizacja seniorów oraz polityka senioralna.

Ocena: Uczelnia kładzie nacisk na przygotowanie studentów do pracy w instytucjach społecznych oraz na rozwój umiejętności organizacyjnych.

3. Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi

Pedagogika licencjacka: Asystent rodziny i opiekun osób starszych.

Zakres kształcenia:

- Praktyczne umiejętności związane z usługami opiekuńczymi (w tym pielęgnacyjnymi) nad osobami starszymi, diagnostyka potrzeb seniorów, aktywizacja społeczna i zawodowa seniorów.

Ocena: Program skierowany głównie na praktyczne aspekty pracy z seniorami, co może być atrakcyjne dla osób zainteresowanych pracą w obszarze opieki i animacji oraz poradnictwa.

4. Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi

Kierunki i specjalności:

- **Studia licencjackie:** Asystent osoby starszej z elementami andragogiki.
- **Studia magisterskie:** Opiekun osoby starszej.

Zakres kształcenia:

- Koncentruje się na opiece i edukacji seniorów, obejmuje m.in. zagadnienia zdrowotne, socjalne, psychospołeczne i demograficzne starzenia się.

Ocena: Uczelnia oferuje kompleksowe przygotowanie praktyczne, szczególnie w kontekście opieki długoterminowej.

5. Uniwersytet Śląski

Studia podyplomowe:

- Gerontologia i opieka nad osobami starszymi.
- Asystent osoby starszej.
- Specjalista ds. Opieki Senioralnej

Zakres kształcenia:

- Skupienie na praktycznych aspektach opieki, aktywizacji seniorów, profilaktyki chorób i niepełnosprawności związanych z wiekiem oraz na wsparciu rodzin opiekujących się osobami starszymi.

Ocena: Studia podyplomowe pozwalają na rozwój i doskonalenie specjalistycznych kompetencji, co jest szczególnie istotne dla osób już pracujących w tym obszarze.

6. Szkoła Wyższa Kształcenia Zawodowego

Studia podyplomowe:

- Psychogerontologia i aktywizacja seniorów.

Zakres kształcenia:

- Aspekty psychologiczne starzenia się, diagnoza potrzeb emocjonalnych i społecznych seniorów, metody aktywizacji.

Ocena: Program dedykowany osobom, które chcą specjalizować się w psychologicznym wsparciu seniorów, co jest cennym uzupełnieniem innych programów.

THINK TANK 4 AGE

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

THINK TANK 4 AGE

7. Społeczna Akademia Nauk w Łodzi, filia w Warszawie

- **Kierunek:** Pedagogika (I stopnia)
- **Specjalność:** Opiekuńczo-wychowawcza

Zakres kształcenia:

- Zajęcia obejmują podstawową wiedzę z zakresu gerontologii, w tym: procesy starzenia się człowieka, podstawowe potrzeby seniorów, metody pracy z osobami starszymi w środowisku opiekuńczo-wychowawczym oraz kwestie integracji międzypokoleniowej.

Ocena: Program dostarcza podstawowej wiedzy, jednak brak wyraźnego skupienia na praktycznych aspektach wsparcia seniorów może ograniczać przydatność w profesjonalnej pracy z tą grupą.

8. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

- **Kierunek:** Praca Socjalna (I stopnia)
- **Specjalność:** Organizacja i zarządzanie usługami społecznymi

Zakres kształcenia:

- Przedmiot obejmuje zaawansowaną wiedzę z zakresu gerontologii społecznej, zarządzania usługami dla seniorów, planowania polityki senioralnej oraz tworzenia systemów wsparcia dla osób starszych. Poruszane są również aspekty prawne i etyczne.

Ocena: Kompleksowy program, szczególnie wartościowy dla osób planujących zarządzanie w sektorze usług społecznych. Brak wyraźnego nacisku na umiejętności interpersonalne i indywidualną pracę z seniorami.

9. Akademia Handlowa w Radomiu

- **Kierunek:** Pedagogika (I stopnia)
- **Specjalność:** Pedagogika senioralna

Zakres kształcenia:

- Program koncentruje się na metodyce pracy z osobami starszymi, aktywizacji seniorów, organizacji czasu wolnego oraz edukacji seniorów. Obejmuje również podstawowe aspekty psychologiczne i społeczne procesu starzenia.

Ocena: Program dobrze przygotowuje do pracy z seniorami w zakresie aktywizacji i wsparcia edukacyjnego, jednak brak rozwiniętych elementów związanych z opieką medyczną i psychospołeczną.

10. Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi

- **Kierunek:** Pedagogika (studia I i II stopnia)
- **Specjalność I stopnia:** Asystent osoby starszej
- **Specjalność II stopnia:** Opiekun osoby starszej

Zakres kształcenia:

- Program studiów I stopnia obejmuje przygotowanie do pracy jako asystent osób starszych, z naciskiem na andragogikę i wspieranie edukacji seniorów. Na poziomie II stopnia skupia się na specjalistycznej opiece nad osobami starszymi, w tym elementach terapii zajęciowej i wsparcia emocjonalnego.

Ocena: Kompleksowe podejście do kształcenia w obu stopniach, dostosowane do różnych poziomów zaawansowania. Przydatność programu zwiększa połączenie wiedzy teoretycznej z praktycznymi umiejętnościami.

11. Warszawska Uczelnia Ekonomiczna

- **Studia podyplomowe:** Gerontologia i Opieka nad Osobami Starszymi

Zakres kształcenia:

- Program obejmuje wiedzę z zakresu gerontologii, opieki nad osobami starszymi, zarządzania opieką długoterminową oraz rehabilitacji. Zajęcia zawierają również elementy psychogerontologii i praktyczne podejście do pracy z seniorami.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Ocena: Przydatność programu podyplomowego w rozwijaniu kwalifikacji w obszarze opieki nad osobami starszymi. Skupienie na opiece długoterminowej i holistycznym podejściu do seniorów jest dużym atutem.

12. Uniwersytet WSB Merito we Wrocławiu

• **Studia podyplomowe:** Psychogerontologia i Aktywizacja Seniorów

Zakres kształcenia:

• Program kładzie nacisk na psychologiczne aspekty procesu starzenia, metody aktywizacji seniorów, wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego oraz edukację międzypokoleniową.

Ocena: Specjalistyczny program dobrze dostosowany do pracy z osobami starszymi w obszarze psychologicznym i aktywizacyjnym. Brak rozwiniętego elementu dotyczącego opieki fizycznej.

13. Akademia WSZiA w Opolu

• **Studia podyplomowe:** Gerontologia i Opieka Długoterminowa

Zakres kształcenia:

• Program obejmuje zaawansowane zagadnienia z zakresu gerontologii, organizacji i zarządzania opieką długoterminową, rehabilitacji oraz elementy opieki paliatywnej.

Ocena: Bardzo dobrze przygotowany program, szczególnie dla osób pracujących w opiece medycznej i długoterminowej. Mocno praktyczny charakter zajęć stanowi duży atut.

14. Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu (wydziały w 5 miastach w Polsce)

• **Kierunek:** Asystent osoby starszej (studia podyplomowe)

Zakres kształcenia:

• Program studiów obejmuje przygotowanie do pracy z osobami starszymi w zakresie opieki i wsparcia. Realizowane treści dotyczą m.in. podstaw gerontologii, opieki nad osobami z ograniczeniami funkcjonalnymi, organizacji czasu wolnego dla seniorów, elementów andragogiki, komunikacji interpersonalnej oraz zasad pierwszej pomocy. Program uwzględnia także zagadnienia związane z rehabilitacją i wspieraniem aktywności seniorów.

Ocena: Program zapewnia praktyczne umiejętności niezbędne do pracy w charakterze asystenta osoby starszej. Zaletą są elementy andragogiki oraz uwzględnienie aspektów psychologicznych i społecznych. Program mógłby jednak bardziej akcentować kwestie związane z opieką długoterminową i specyficznymi potrzebami zdrowotnymi seniorów.

Podsumowanie

Programy oferowane przez różne uczelnie w Polsce różnią się pod względem zakresu i poziomu kształcenia. Kierunki i specjalności związane z gerontologią są zarówno teoretyczne, jak i praktyczne, ważne jest jednak dalsze rozwijanie programów w kierunku bardziej interdyscyplinarnego podejścia oraz uwzględnianie szerokiego zakresu potrzeb seniorów – od aktywizacji i edukacji po kompleksową opiekę zdrowotną i społeczną. Programy studiów obejmują coraz szersze zakresy tematyczne, w tym diagnozę potrzeb seniorów oraz psychologiczne aspekty starzenia się. Zauważalny jest jednak brak programów skoncentrowanych na dialogu międzypokoleniowym, edukacji seniorów oraz ich rozwijaniu w obszarze zaangażowani kulturalnego i społecznego, w tym głównie przywództwa/liderowania środowiskom. Oferta skupia się głównie na opiece, rzadziej na edukacji czy rozwijaniu kapitału społecznego.

Absolwenci tych programów są przygotowani do pracy w domach opieki, instytucjach pomocy społecznej, placówkach edukacyjnych dla seniorów, a także w projektach aktywizacyjnych i organizacjach pozarządowych.

Rekomendowane byłoby dalsze rozwijanie i promowanie programów kształcenia w zakresie gerontologii, z uwzględnieniem zarówno opiekuńczych, jak i edukacyjnych aspektów pracy z seniorami.

Pogłębiający się proces starzenia się populacji wymaga wdrożenia skutecznych strategii polityki senioralnej, które obejmują edukację, zdrowie, bezpieczeństwo socjalne oraz aktywizację społeczną osób starszych. Polityka ta ma na celu zapewnienie seniorom godnego życia i aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie. Edukacja w zakresie gerontologii może znacząco wpłynąć na skuteczność polityki senioralnej. Przygotowanie profesjonalistów w tej dziedzinie umożliwia tworzenie innowacyjnych rozwiązań, takich jak programy aktywizacyjne, teleopieka czy inteligentne domy. Promowanie wiedzy o starzeniu się i potrzebach osób starszych sprzyja redukcji stereotypów oraz wzmocnieniu więzi

THINK TANK 4 AGE

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

międzypokoleniowych. Polityka senioralna powinna uwzględniać działania integracyjne w ramach edukacji i społeczności lokalnych.

Należy tworzyć pełnowymiarowe kierunki studiów z zakresu gerontologii, uwzględniające interdyscyplinarne podejście do tematyki starzenia. Uczelnie powinny wprowadzać przedmioty dotyczące polityki senioralnej, procesu starzenia oraz potrzeb osób starszych do wielu programów studiów, nie tylko na kierunkach społecznych, medycznych i pedagogicznych. Zagadnienia wieku ważne są także w przygotowaniu ekonomistów, menedżerów czy pracowników służb mundurowych. Rząd i samorządy powinny zwiększyć wsparcie finansowe i promocyjne dla programów edukacyjnych związanych z gerontologią, by przyciągnąć więcej studentów i poprawić dostępność wiedzy

z tej dziedziny oraz wyposażyć w kompetencje szeroko rozumianej gerontologii pracowników wielu sfer budżetu i gospodarki.

Jednocześnie z pogłębiającym się starzeniem się ludności globalnej świata, obserwujemy słabe zainteresowanie pracą w sektorze opieki i aktywizacji seniorów. To nikłe zainteresowanie tą ścieżką kariery powoduje, że nawet uczelnie oferujące kierunki studiów związane z pracą z seniorami, ostatecznie ich nie uruchamiają z powodu niskiej rekrutacji. Przyczyn z pewnością jest wiele, w tym głównie systemowe, jak na przykład niski prestiż zawodu. Praca z seniorami jest postrzegana jako trudna, mało prestiżowa i nisko opłacana. Ponadto brak świadomości społecznej - młodzi ludzie nie widzą potencjału zawodowego w gerontologii, co ogranicza zainteresowanie studiami oraz pracą w tej dziedzinie. Także niewystarczające wsparcie finansowe i brak polityk promujących oznaczają, że brakuje systemowych programów rządowych wspierających rozwój kształcenia w tej dziedzinie. Istotnym mogłoby się okazać promowanie w postaci reklam i kampanii medialnych oraz społecznych działań zwiększających świadomość znaczenia pracy z seniorami oraz rozwijanie ścieżek kariery w tym obszarze.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

WNIOSKI I REKOMENDACJE THINK TANKU 4 AGE W ZAKRESIE RPACY Z UCZNIEM/STUDENTEM

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Wnioski dotyczące postrzegania edukacji o starości wśród uczniów/ młodzieży

Zajęcia realizowane z młodzieżą w szkołach średnich oraz ze studentami różnych kierunków w ramach fakultatywnych zajęć (do wyboru) ujawniły postawy uczestników wobec starości. Wśród młodych ludzi często pojawia się dystans wobec osób starszych, wynikający z braku kontaktu międzypokoleniowego i niewiedzy. Zauważalne są również stereotypy, takie jak postrzeganie starości jako okresu bezczynności i chorób.

Takie postawy wskazują na konieczność wprowadzania w szkołach elementów edukacji międzypokoleniowej. Zarówno nauczyciele, jak i młodzież czerpaliby korzyści z działań międzypokoleniowych, które mogą pomóc w budowaniu mostów między generacjami i zmniejszaniu dystansu, a także są źródłem edukacji i doskonalenia kompetencji osobistych i społecznych. Nie do przecenienia jest bowiem znaczenie wzorców osobowych w procesie wychowania i edukacji.

Edukacja do starości w szkołach wszystkich etapów edukacyjnych niesie wiele korzyści zarówno dla uczniów, jak i społeczeństwa. Pozwala kształtować postawy szacunku wobec osób starszych, budować solidarność międzypokoleniową i rozwijać kompetencje społeczne. Jest to inwestycja w przyszłość, która przeciwdziała stereotypom związanym ze starością. Dzięki zajęciom uwzględniającym zagadnienia wieku włączonym w programy kształcenia na poszczególnych poziomach edukacji, możliwe staje się kształtowanie postaw szacunku i empatii oraz dostrzeganie wartości i wkład osób starszych w społeczeństwo. Zajęcia tego rodzaju uwrażliwiają na potrzeby seniorów, rozwijając empatię i odpowiedzialność. Ważne jest także przełamywanie stereotypów wszechobecnych w życiu społecznym, codziennym funkcjonowaniu, w mediach, lecz także w edukacji. Uczniowie poznają różnorodność życia i możliwości osób starszych, co przeciwdziała stereotypom i uprzedzeniom. Konieczne okazuje się zwiększenie świadomości społecznej uczniów, by lepiej zrozumieli procesy demograficzne i ich wpływ na społeczeństwo oraz uświadomili sobie znaczenie aktywnego podejścia do wspierania osób starszych, co koresponduje z kształtowaniem odpowiedzialności obywatelskiej i postrzeganiem opieki nad seniorami i solidarności międzypokoleniowej jako elementów odpowiedzialności społecznej i solidarności pokoleniowej.

Rozwijanie empatii i postawy akceptacji wobec seniorów przy pomocy zajęć z przygotowania do starości, ponieważ zajęcia uwrażliwiają młodzież na potrzeby seniorów oraz przełamują negatywne stereotypy związane ze starością.

Ponadto zajęcia odgrywają ważną rolę w przygotowaniu do przyszłości: Uczniowie zdobywają wiedzę o starzeniu się, co pozwala im lepiej przygotować się do własnego procesu starzenia oraz do ról społecznych, jakie będą pełnić w dorosłym/ zawodowym życiu, poprzez rozwój kompetencji społecznych, uczenie się skutecznej komunikacji z osobami w różnym wieku, co ma kluczowe znaczenie w życiu zawodowym i prywatnym.

Podkreślanie aktywnej roli seniorów w rodzinach, społecznościach i kulturze ma duże znaczenie dla wzmocnienia więzi międzypokoleniowych: Uczniowie lepiej rozumieją potrzeby i problemy osób starszych, co sprzyja budowaniu relacji rodzinnych i sąsiedzkich. Promowanie dialogu międzypokoleniowego wspiera współpracę między pokoleniami. Zajęcia te jednocześnie pełniłyby rolę przygotowania do własnego starzenia się, zajęcia takie uświadamiają uczniom, że starość jest naturalnym etapem życia, pomagają zrozumieć, jak decyzje podejmowane w młodości wpływają na jakość życia w przyszłości (zdrowie, relacje społeczne). Ponadto rozwijanie kompetencji społecznych w ramach tego rodzaju zajęć sprzyjać będzie uczeniu się przez młodych ludzi tolerancji, cierpliwości i współpracy z osobami w różnym wieku.

Rekomendacje do pracy z uczniami/ studentami w obszarze wiedzy o starości i osobach starszych

1. Wprowadzenie tematyki starości do programów nauczania:

- Uwzględnienie w podstawie programowej treści dotyczących procesu starzenia, potrzeb osób starszych i ich wkładu w społeczeństwo.
- Organizowanie zajęć tematycznych lub projektów edukacyjnych o tematyce międzypokoleniowej, senioralnej.

2. Edukacja empatyczna i międzypokoleniowa:

- Realizowanie projektów angażujących uczniów i osoby starsze, takich jak wspólne warsztaty, opowieści międzypokoleniowe czy działania wolontariackie w domach seniora.
- Promowanie wartości, takich jak empatia, szacunek i zrozumienie dla osób starszych.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

3. Promowanie pozytywnych wzorców starzenia się:

- Przedstawianie przykładów aktywnych, zaangażowanych społecznie osób starszych jako wzorców do naśladowania.
- Ukazywanie starości jako etapu życia, który może być produktywny i pełen nowych możliwości.

4. Rozwój umiejętności społecznych uczniów:

- Nauczanie o starości w kontekście rozwoju kompetencji społecznych, takich jak komunikacja, współpraca i rozwiązywanie problemów międzyludzkich, międzygeneracyjnych.

5. Integracja międzypokoleniowa w szkole:

- Wspólne działania artystyczne, sportowe czy edukacyjne, które angażują różne pokolenia.

6. Podkreślanie różnorodności starości:

- Wskazywanie, że starość nie jest jednolita (homogeniczna) – różni się w zależności od osoby, stylu życia, zdrowia i kontekstu społecznego. Istotne jest budowanie społeczeństwa bardziej otwartego wobec procesu starzenia i potrzeb osób starszych.

7. Stosowanie interaktywnych, dynamicznych, angażujących form zajęć, bazujących na samodzielnej refleksji uczniów, np.:

- Debaty, dyskusje na temat stereotypów dotyczących starości, problemów seniorów oraz możliwości ich rozwiązania.
- Spotkania z seniorami: Uczniowie mogą przeprowadzać wywiady z osobami starszymi, poznając ich doświadczenia, problemy i osiągnięcia.
- Projekty grupowe: Opracowywanie kampanii społecznych promujących pozytywne postawy wobec starzenia się.
- Role-playing: Uczniowie wcielają się w role seniorów lub ich opiekunów, co pomaga zrozumieć wyzwania związane z tym etapem życia.
- Warsztaty tematyczne: Rozmowy o starości z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych (zdjęcia, filmy, infografiki).
- Gry i symulacje: Zajęcia, w których uczniowie mogą doświadczyć ograniczeń związanych z wiekiem (np. z zastosowaniem symulatora starości i/lub rękawiczek symulujących sztywność stawów). Uświadamianie, jak decyzje w młodości wpływają na zdrowie i starzenie się.
- Spotkania międzypokoleniowe: Zapraszanie seniorów, którzy opowiadają o swoim życiu, pasjach i doświadczeniach.
- Projekty grupowe: Tworzenie wydarzeń, filmów lub wystaw o życiu i aktywności osób starszych.
- Zajęcia praktyczne: Uczniowie mogą pomagać w pracach lub zajęciach z osobami starszymi, np. w placówkach i instytucjach edukacyjnych lub np. Centrach Usług Społecznych, Centrach Aktywności Lokalnych, co rozwija ich praktyczne umiejętności oraz kompetencje społeczne.

Edukacja do starości w szkołach różnych etapów edukacyjnych pozwala uczniom lepiej zrozumieć starzenie się jako naturalny etap życia, rozwija wrażliwość społeczną oraz sprzyja budowaniu więzi międzypokoleniowych. Zajęcia o tej tematyce nie tylko kształtują pozytywne postawy wobec osób starszych, ale również przygotowują uczniów do ich przyszłych ról w społeczeństwie. Zajęcia z edukacji do starości pozwalają uczniom zdobyć wiedzę o procesie starzenia się, rozwijać empatię i kompetencje społeczne, a także budować świadomość na temat roli seniorów w społeczeństwie. Dzięki interaktywnym formom pracy młodzież uczy się, jak przełamywać stereotypy, rozwijać dialog międzypokoleniowy i przygotować się do wyzwań starzejącego się świata. Tego rodzaju zajęcia mogą mieć długofalowy, pozytywny wpływ na jakość relacji międzyludzkich i społecznych, podkreślając wartość solidarności i dialogu między pokoleniami.

W przypadku zajęć z gerontologii ze studentami różnych kierunków w ramach dodatkowych zajęć (przedmiot do wyboru) wartość edukacji jest zbliżona do tej opisanej powyżej. Często zajęcia tego rodzaju są jedynymi treściami uwzględniającymi zagadnienie wieku w całej ścieżce edukacyjnej studentów ekonomii, rachunkowości, logistyki czy bezpieczeństwa wewnętrznego. Zajęcia takie – realizowane programowo – mogłyby dostarczyć kompleksowej wiedzy o procesie starzenia się (wszystkich) ludzi oraz (każdego) społeczeństwa oraz dostarczyć praktycznych umiejętności potrzebnych do pracy z osobami starszymi w różnych środowiskach, także w biznesie i w usługach. Zajęcia takie wyposażają studentów w narzędzia do diagnozy potrzeb seniorów, pracy z ich emocjami oraz wspierania aktywizacji społecznej i zawodowej, a także rozwijają empatię i zrozumienie, uświadamiają studentom wyzwania, jakie niesie

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

starzenie się – biologiczne, psychologiczne, społeczne – co pozwala im spojrzeć na osoby starsze z większą wrażliwością, także przygotować się na własną starość lub starość swoich bliskich. Zajęcia pomagają przełamać stereotypy dotyczące starości, podkreślając jej różnorodność oraz potencjał osób starszych jako aktywnych członków społeczeństwa. Studenci, bez względu na studiowany kierunek, mieliby okazję przygotować się także do pracy w starzejącym się społeczeństwie, poprzez poznanie zmieniających się potrzeb starzejącej się populacji, co zwiększa ich atrakcyjność na rynku pracy i przygotowuje ich do reagowania na wyzwania demograficzne. Kształtując kompetencje społeczne i komunikacyjne, zajęcia umożliwiają studentom rozwijanie umiejętności pracy w środowisku międzypokoleniowym oraz w trudnych sytuacjach związanych z procesem starzenia się i końca życia. Edukacja do starości ma znaczenie społeczne - wspiera

budowanie solidarności międzypokoleniowej i rozwój polityki senioralnej

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Fundacja Via Salutis jest członkiem Regionalnej Koalicji na Rzecz Zdrowego Starzenia się.

Koalicja opracowała program edukacji do starości „Nawzajem sobie potrzebni”, Powstał in na bazie autorskiego programu dr Walentyny Wnuk.

„Celem Programu jest uświadomienie dzieciom i młodzieży, że starość to naturalna faza w życiu każdego człowieka, że kontakt z osobami starszymi wnosi wiele korzyści dla młodych pokoleń. Program realizowany jest poprzez cykl spotkań dzieci i młodzieży z seniorami na terenie placówki oświatowej lub poza nią. Podczas zajęć seniorzy – edukatorzy dzielą się z uczniami swoimi różnymi pasjami, talentami i wiedzą. Dzięki tym spotkaniom można przekonać się, jak wiele umiejętności i zasobów kryje się

wspiera ich autorytet wśród młodych pokoleń. Zajęcia te stanowią płaszczyznę porozumienia i współpracy, przyczyniając się do tworzenia i rozwoju tak ważnej więzi międzypokoleniowej.”

(<https://www.rkzs.org/edukacja-do-staro%C5%9Bci>)

W 2024 roku zrealizowano 3 edycję Programu. Po każdej edycji Regionalna Koalicja na Rzecz Zdrowego Starzenia się wraz z Społeczną Akademią Nauk w Świdnicy przeprowadzała badania ewaluacyjne.

Cel badań – diagnoza i ewaluacja

- Postrzeganie starości jako problemu społecznego
- Postawa wobec perspektywy własnej starości (nastawienie)
- Zachowania wobec perspektywy własnej starości (działanie)
- Postawa wobec osób starszych
- Zachowania wobec osób starszych

Grupa respondentów

- Dzieci z klas 1-3 szkoły podstawowej
- Dzieci z klas 4-6 szkoły podstawowej
- Młodzież z klas 7-8 szkoły podstawowej
- Młodzież ze szkół ponadpodstawowych

W sumie w badaniu na przełomie 3 lat wzięło udział 3146 uczniów.

Obszar geograficzny badań to dwa dolnośląskie powiaty: świdnicki i dzierzoniowski.

Wyniki badań pokazały, że:

- Dzieci kojarzą starość z opieką nad wnukami (ok.53%) natomiast młodzież z czasem odpoczynku (ok.52%).
- Do najważniejszych cech seniora dzieci zaliczyły: bycie miłym (ok.55%) i radość (ok.34%), natomiast młodzież: doświadczenie (ok. 47%) i dobroduszość (ok.25%).
- Wyobrażenie własnej starości to głównie czas odpoczynku (59%), więcej wolnego czasu (47%) oraz opieka nad wnukami (45%).
- Ponad 80% dzieci i młodzieży uważa, że seniorzy to osoby szczęśliwe. Potwierdzeniem tego jest fakt znajomości takich osób. Ok.80 % dzieci i młodzieży potwierdza, że zna szczęśliwych seniorów.
- Pond 40% badanych nie przygotowuje się wcale do starości.
- Około połowa dzieci i młodzieży spotyka się z seniorami z rodziny i im pomaga.
- Nieco ponad 5% badanych, głównie młodzieży, pomaga osobom starszym w ramach wolontariatu.

Jakie z tego wnioski?

Uczniowie, niezależnie od wieku, jeśli mają możliwość spotykania się z osobami starszymi wyrażają zaciekawienie osobą starszą, mają pozytywne zdanie o osobie w wieku senioralnym oraz nie mają uprzedzeń związanych z wiekiem. Im częściej więc przebywają w towarzystwie osób starszych, tym bardziej obraz starości jest urealniony. Senior staje się partnerem do rozmów, a jego pasje wzbudzają zaciekawienie i zachęcają do wspólnego działania

Wśród badanych uczniów, którzy uczestniczyli w programie „Nawzajem sobie potrzebni” panuje przekonanie o pozytywnej stronie starości (więcej wolnego czasu, możliwość spełniania marzeń). Uczniowie mają także świadomość i zauważają pogarszający się stan zdrowia, bycie zależnym od pomocy innych a także ograniczenia sprawności u osób starszych. Mimo tego nie oceniają starości negatywnie. Co ciekawe, wielu badanych postrzega starość jako ostatni etap życia, co oznacza akceptację procesu starzenia się i przemijania. Przebywanie w środowisku osób starszych, poznawanie ich zasobów, możliwości oraz ograniczeń nie wywołuje ani strachu ani negatywnego nastawienia, co może być ważną informacją w przeciwdziałaniu stereotypizacji, gerontofobii czy ageizmowi.

Mimo tej świadomości uczniowie sami jednak nie deklarują świadomego przygotowania się do tego etapu życia. Prawie 40 % uczniów na pytanie czy przygotowują się świadomie do starości odpowiada, że nie a 19 % deklaruje, że czasami myśli o tym a tyle samo % planuje zająć się tym w przyszłości.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

Dla nas to bardzo ważna wskazówka do działania w obszarze edukacji i wieku, żebyśmy stwarzali okazje do spotykania się międzypokoleniowego, bo już sam ten fakt budzi zaciekawienie, przełamuje opory i przeciwdziała wykluczeniu. Ważne też, żebyśmy stwarzali młodym pokoleniom okazję do przygotowywania się do własnej starości, myślenia o niej, poznawania i akceptowania towarzyszących jej kryzysów, potrzeb, aby jeszcze w okresie młodości mogli i chcieli zaplanować tak swoje aktywności, aby wykorzystać potencjał młodości i przeciwdziałać ograniczeniom starości. Dotyczy to przede wszystkim stylu życia, odżywiania się, gospodarowania czasem, rozwijania pasji, budowania kapitału społecznego. Leonardo de Vinci powiedział **„Jeśli pojdziesz, że starość ma mądrość za pokarm, pracuj w ten sposób w młodości, by starości twej nie brakło pożywienia”**.

THINK TANK 4 AGE

Niech te słowa będą motywacją do działań w zakresie rozwijania edukacji do starości w formule edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

NOTKI O AUTORKACH

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Alicja Przepiórska Ułaszewska

Współzałożycielka i członkini Rady Fundacji Via Salutis. Od ponad 25 lat związana z edukacją dorosłych jako trenerka, coachka i wykładowczyni. Dyplomowana psychogerontolożka. Współtworzy zespół ekspercki Fundacji Via Salutis – opracowuje metody i narzędzia pracy dedykowane edukatorom i animatorom pracującym z seniorami a także dedykowane nauczycielom w zakresie edukacji do starości. Aktywna na sali szkoleniowej, pracuje metodą biograficzną, kreatywnego pisanie i storytellingu, korzysta z elementów terapii tańca i ruchu, śmiechu, malarstwa intuicyjnego. Jest współautorką Programu na dobrostan w wieku senioralnym - wzMOCnieni oraz innowacyjnej metody aktywizacji społecznej DraBiNa – drama, biografia, narracja. Jest pomysłodawczynią Mobilnej Poradni Psychogerontologicznej Via Salutis. Oprócz działań skupionych wokół tematyki WIKEU i STAROŚCI pracuje z grupami osób zagrożonych wykluczeniem, jest autorką oraz podręczników do pracy z grupą NEET (osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym) „Aktywizacyjny triathlon – młodzi w edukacji, zatrudnieniu i integracji”, a także w obszarze migracji „Wspieranie kluczowych kompetencji na rynku pracy poprzez gotowość do mobilności – wdrażanie nowych metod projektów mobilności ponadnarodowej”.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Agnieszka Buś

członkini zespołu eksperckiego i badawczego w Fundacji Via Salutis, m.in. opracowuje programy i narzędzia wspierające pracę edukatorów senioralnych, przygotowuje program i materiały dla nauczycieli w zakresie edukacji do starości oraz zajmuje się działalnością badawczą. Jest współautorką Programu na dobrostan w wieku senioralnym - wzMOCnieni oraz innowacyjnej metody aktywizacji społecznej DraBiNa – drama, biografia, narracja. Współuczestniczy przy realizacji projektu Uniwersytetu Ludowego im. M. Radziwiła „Memento Vitae” w Rytwianach, dołączając do kadry Uniwersytetu z ramienia Fundacji Via Salutis. Od 2007 roku związana ze Stowarzyszeniem Praktyków Dramy STOP-KLATKA, gdzie praktykuje dramę w różnych obszarach życia społecznego. Aktywna także jako facylitatorka i trenerka. Warsztaty w projektach społecznych przeplata szkoleniami dla grup biznesowych oraz zajęciami na studiach podyplomowych. Tworzy analizy potrzeb do projektów społecznych

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskich

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczności Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

Joanna K. Wawrzyniak

członkini zespołu eksperckiego i badawczego w Fundacji Via Salutis. Od 2006 roku nauczycielka akademicka z tytułem doktora w dziedzinie pedagogiki, edukatorka osób dorosłych i starszych. Współtworzy prowadzoną przez Fundację Via Salutis „Mobilną Poradnię Psychogerontologiczną Via Salutis”.

Autorka i współautorka podręczników naukowych i metodycznych, w których skupia się na zagadnieniach funkcjonowania społecznego osób starszych, biograficzności, stereotypizacji, marginalizacji, stylu życia, edukacji i rozwoju w starości.

Zarządza kierunkiem pedagogika i uczy studentów pracy pedagogicznej, aktywizującej i animacyjnej z ludźmi w różnym wieku na opolskim wydziale Uniwersytetu WSB Merito we Wrocławiu. Angażuje się także w projekty społeczne na rzecz aktywizacji seniorów i edukacji osób dorosłych. Jest sekretarzem redakcji czasopisma „Exlibris Biblioteki Gerontologii Społecznej”. Współuczestniczy przy realizacji projektu Uniwersytetu Ludowego im. M. Radziwiłła „Memento Vitae” w Rytwianach, dołączając do kadry Uniwersytetu z ramienia Fundacji Via Salutis.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

NIW
Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO

THINK TANK 4 AGE

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 - Badanie opinii dot. wieku i starzejącego się społeczeństwa.

Załącznik nr 2 - Badanie opinii młodzieży o edukacji do starości.

Załącznik nr 3 - Badanie opinii kadry nauczycielskiej o edukacji do starości.

THINK TANK 4 AGE

Via Salutis
FUNDACJA

KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich
na lata 2018-2030 PROO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018 - 2030
PROO